

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ

KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı

28 Mart 2023 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

IV.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Askeri Fabrika ve Tersane İşletme AŞ'nin (ASFAT) daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

2.- Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'nin, daha önce genel görüşmeye sunulan 2020 yılına ait hesap ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

3.- Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü'nün (ESK) daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

4.- Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (ÇAYKUR) daha önce ibra edilen 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 4 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

5.- Posta ve Telgraf Teşkilatı AŞ'nin (PTT) daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 4 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

Sayfa

6.- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün (TCDD) daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, 27'nci Yasama Döneminde Komisyonun yaptığı denetim çalışmalarına, Komisyon toplantılarının verimli geçmesine vesile olan herkese teşekkür ettiğine ve ramazanı şerifi tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Atila Sertel'in, Komisyonunda bulunan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

2.- Samsun Milletvekili Bedri Yaşar'ın, Komisyon çalışanlarına ve herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

3.- Ankara Milletvekili Mevlüt Karakaya'nın, Komisyonun tüm üyelerine ve Başkanlık Divanına teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması



KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU

2'nci Toplantı

28 Mart 2023 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu saat 11.05'te açıldı.

Askeri Fabrika ve Tersane İşletme AŞ'nin (ASFAT) daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar genel görüşmeye sunuldu.

Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'nin, daha önce genel görüşmeye sunulan 2020 yılına ait hesap ve işlemlerine yapılan itirazlar genel görüşmeye sunuldu.

Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün (ESK) daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar kabul edilmedi.

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün (ÇAYKUR) daha önce ibra edilen 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 4 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar kabul edilmedi.

Posta ve Telgraf Teşkilatı AŞ'nin (PTT) daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 4 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar genel görüşmeye sunuldu.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün (TCDD) daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar kabul edilmemiştir.

Komisyon Başkanı Mustafa Savaş, 27'nci Yasama Döneminde Komisyonun yaptığı denetim çalışmalarına, Komisyon toplantılarının verimli geçmesine vesile olan herkese teşekkür ettiğine ve ramazanı şerifi tebrik ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

İzmir Milletvekili Atilla Sertel, Komisyonda bulunan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Samsun Milletvekili Bedri Yaşar, Komisyon çalışanlarına ve herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Ankara Milletvekili Mevlüt Karakaya, Komisyonun tüm üyelerine ve Başkanlık Divanına teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 13.59'da toplantıya son verildi.

28 Mart 2023 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Balıkesir)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve bakanlıklarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

27’nci Yasama Dönemi Altıncı Yasama Yılı’nın 2’nci Birleşimini açıyorum.

Değerli üyelerimiz, Komisyonumuzun 2017-2018 ve 2019-2020 Raporlarının bazı bölümlerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazların görüşülmesine devam ediyoruz.

IV.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Askeri Fabrika ve Tersane İşletme AŞ’nin (ASFAT) daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, bugünkü gündemimize Askeri Fabrika ve Tersane İşletme AŞ’yle başlıyoruz. Öncelikle Sayın Genel Müdürümüzle başlamak üzere toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıttıklarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum, tekrar hoş geldiniz.

Değerli üyelerimiz, Askeri Fabrika ve Tersane İşletme AŞ’nin itiraz edilen 2019 ile 2020 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemleri daha önce gerçekleştirmiş olduğumuz denetim çalışmalarında Komisyonumuzca genel görüşmeye sunulmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla bu iki yıla ilişkin hesap ve işlemlerin tekrar genel görüşmeye sunulması talep edilmektedir. Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda özetle, Tank Palet Fabrikasının işletilmesinin yeterli yetkinliğe sahip olmayan Katar ortaklı BMC firmasına verilmesi, savunma sanayimizin ihracat rakamlarındaki olası düşüş, kurumlardaki çalışan tüm personelle birlikte çocuklarına ve eşlerine tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırılması yer almaktadır.

Şimdi, görüşmelerin sadece bu itiraz edilen hususlarla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Söz almak isteyen var mı?

ATİLA SERTEL (İzmir) – Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Günaydın, hoş geldiniz.

Askeri Fabrika ve Tersane İşletme Anonim Şirketinin bazı uygulamalarına, bazı çalışmalarına yönelik bir muhalefet şerhini arkadaşlarımızla hazırladık ve Grup Başkan Vekilimiz Özgür Özel aracılığıyla da Komisyona ilettik, Komisyon da toplandı. Arkadaşlarımıza da hoş geldiniz diyorum.

Bizim buradaki asıl amacımız, Askeri Fabrika ve Tersane İşletme Anonim Şirketinin askeri üretim alanında başarılı olması ve kendi uzun yıllardır mühimmat üretiminde sağladıkları başarıyı sürdürmesidir. Millî bir duruş sergilemek gerekmektedir.

Askeriyenin çok uzun yıllardır yönettiği ve işçileriyle beraber çok başarılı olduğuna inandığımız Sakarya'daki Tank Palet Fabrikasının bir özel sektör adamına ve ardından da Katarlılara yirmi beş yıl boyunca sözleşmeyle devredilmesinin hem Türkiye'ye hem ordumuza hem de Türk savunma sanayisine, stratejik olan savunma sanayimize karşı doğru olmadığını anlatmak isteriz.

Burada siz verdiğiniz yanıtta, bahse konu protokolün BMC Savunma Sanayi Ticaret AŞ tarafından TSK'ye yönelik mal ve hizmet üretiminin devamlılığının sağlanması ve 50 milyon ABD doları yatırım yapılması karşılığında fabrikanın yirmi beş yıllığına işletilmesiyle ilgili olarak tarafların hak ve yükümlülüklerini düzenleyen hukuksal bir özel sözleşme imzaladığınızı vurguluyorsunuz. İşte tam o günlerde Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu gerek grup toplantılarında gerekse verdiği demeçlerde "Eğer sorun 50 milyon ABD doları ise biz bunu iki gün içinde, bir hafta içerisinde toplar ve bu fabrikanın askeriyede kalması için gereğini yaparız." diye açıklamalarda bulunmuştu. Buna rağmen 50 milyon dolar gerekçe gösterildi ve çok önemli bir üretim olacak olan ALTAY tankımızın tasarım ve onarımı için prototip üretilmesi için de sözleşme imzalandığı gerekçesini de söylediğiniz için onu da söylemek isterim.

2021 yılında Sabah gazetesinde bir haber: "Millî teknoloji hamlesinin en önemli meyvelerinden biri olacak millî ALTAY tankı için geri sayım başladı." Ve biz bugün 2023'ün Mart ayının sonuna geldik, tam iki yıldır geri sayım sürüyor. Geçtiğimiz günlerde Sayın Cumhurbaşkanı 2023 yılının Mayıs ayında ALTAY tankının hizmete sokulacağını söyledi. ALTAY tankının hizmete girmesinde Almanya'nın koyduğu engelin gerekçe gösterilmesi üzerine Dışişleri Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu Güney Kore ziyaretini gerçekleştirdi ve ardından da üretimin hızlandırılması için gerekli girişimlerin yapıldığını ve Güney Kore'yle iş birliğiyle bu işin çözüleceğini vurgulamıştı. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay da aynı 2021'de şu demeci vermişti: "Yerli güç paletinin tasarımı da bitirilmiş ve prototip testleri devam etmektedir." İki yıldır prototip testleri devam ediyor, iki yıldır ALTAY tankının prototip testleri devam ediyor. Yani bu testler ne zaman biter, ne zaman üretilir bilemiyorum ama yurt dışından gelen, getirilecek olan ve yurt dışından alınacak olan motor, yurt dışından getirilecek olan diğer malzemelerle yerli bir tank üretilmesinden söz ediliyor. Gönül isterdi ki bizim askeri fabrikamız bu tankın hem zırhını hem motorunu hem silahını, her şeyini kendisi üretsın ama iş öyle değil.

Bu konuda bizim çekincemizi ve muhalefet şerhimizi koyarken tamamen millî duygularla hareket ettiğimizi ve para uğruna stratejik bir fabrika olan Tank Palet Fabrikasının Katarlıların yönetimine verilmesini ve Katarlılarla birlikte BMC Otomotiv Sanayisine yüzde 49,9 oranında pay verilmesini uygun bulmadığımızı ve iktidara geldiğimizde bu yanlışlıktan derhâl dönülmesi gerektiği noktasında gerekli çalışmalar yapıldığını bilmenizi isterim.

Hangi genel müdüre güzel sözler söylediysek o genel müdür görevden gitmiş. Geçtiğimiz toplantılarda Makine Kimya Endüstrisinin çalışmalarından övgüyle söz etmiş, ürettiği silahlarla ve fabrikanın, MKE'nin üretimiyle gerçekten KİT açısından çok önemli başarıları imza attığını tutanaklara geçerek söylemişim, MKE Genel Müdürünün de görevden alındığını öğrendim. Bundan sonra söz verdim -gerçi toplantılar bitiyor- bir muhalefet milletvekili olarak hiçbir genel müdüre övgü dolu sözler söylemeyeceğim, söylersem başına felaket gelecek diye endişe içindeyim, bunu da buradaki KİT Komisyonu üyesi arkadaşlarıma ve kamuya duyurmuş olayım.

Teşekkür ederim.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Kimsenin aklına bile gelmez senin söylediğin.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Buyurun Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli misafirler, hoş geldiniz. Bütün arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Atıla Bey ifade ettiler, itirazımıza temel teşkil eden Sakarya'daki Tank Palet Fabrikamız. Sizlerin de bildiği gibi, Tank Palet Fabrikamız Katar ortaklı bir firmaya yirmi beş yıllığına devredildi, işletme hakkı verildi daha doğrusu. Buna ilişkin basında, kamuoyunda birçok konu yer aldı, bizlerin de itirazları tam bu noktada yoğunlaşıyor.

Şimdi, sizlerin verdiği cevaba baktığım zaman “Burada, bu sözleşmeyle tamamen millî menfaatler gözetilerek ülke kaynaklarının savunma sanayisinde etkin ve verimli kullanılmasının sağlanması, atıl kapasitenin en aza indirilmesi, fabrika işletme verimliliğinin artırılması, yeni iş üretim imkânları oluşturulması doğrultusunda Bakanlık kontrolünde yatırımlar yapılması, özel sektörün iş yapma hızından ve yüksek teknolojiye erişim imkânlarından faydalanılması amaçlanmıştır.” şeklinde bir cevabınız var. Tabii, burada, cevap gayet makul, bizim de istediğimiz aslında bu fakat murat edilen bu olmasına rağmen elde edilen sonuçlara baktığımız zaman burada söylenenlerle tamamen çeliştiğini görüyorum, üzülerek söylüyorum bunu. “Millî menfaatler gözetilerek” deniyor ama yapılan işin sonuçlarına baktığımız zaman maalesef sonuçların bu şekilde gelişmediğini görüyoruz. Sonrasında, biliyorsunuz, ortaklardan bir tanesi hisselerini devrediyor ki o devretiliş sırasında da söyledikleri aslında itiraf gibi sözler, bizim de söylediklerimizi ve kaygılarımızı doğrular nitelikte. “Katar”la neredeyse iki devlet bir millet hâline geldik. Allah onlara gani gani para vermiş. Sayın Cumhurbaşkanıyla görüştüm, ‘Katar Emiri sizi kırmaz, onları bize ortak edin.’ dedim. Sağ olsun Sayın Erdoğan da Emiri aradı, onlar da bizi kırmadı, BMC’ye ortak oldu.” gibi... Yani bir fabrikanın, bir millî servetin, bu ülkenin kurucusu, kurtarıcısı Mustafa Kemal Atatürk’ün “Her fabrika bir kaledir.” diyerek tanımladığı o kıymetli fabrikalarımızın nasıl böyle ikili görüşmelerle, bireysel ilişkilerle elden çıkarıldığına üzülerek tanık oluyoruz, bunlar elbette yaptığınız açıklamayla çelişiyor.

Şimdi, ayrıca, BMC, Türk savunma sanayisinde hiçbir tecrübesi olmayan yani araç üreten bir fabrika. Dolayısıyla bu kadar stratejik ve savunma sanayisine yönelik tecrübesi olmayan bir firmaya böyle güzide bir fabrikanın verilmiş olması da bizim itirazımıza temel teşkil eden bir mesele. Ayrıca yabancı ortaklı olması, BMC’nin yabancı ortaklı olması da bizim açımızdan itiraz edilmesi gereken önemli bir mesele. Yani tecrübesi olmayan, bu alanda hiç tecrübesi olmayan, yabancı ortağı olan bir firmaya Tank Palet Fabrikası gibi güzide bir fabrikamızın verilmesini asla doğru bulmuyorum.

Yine cevaplarınızda bir cümleniz var, ona da değinmeden geçemeyeceğim, ASFAT’la ilgili diyorsunuz ki: “ASFAT’ın kurulduğu günden bu yana beş yıl gibi kısa sürede yürüttüğü projeler ve ulaştığı ihracat rakamlarıyla ülkemize sağladığı katma değerdeki başarı izahtan varestedir.” Yani “Başarısı açıklama gerektirmeyecek kadar nettir.” diyorsunuz. Ben de bütün bu söylediklerimden sonra şunu söylüyorum: Bu devrin millî menfaatlerimize uygun olmadığı izahtan varestedir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Buyurun Sayın Özdemir.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Evet, teşekkür ederim Değerli Başkanım. Ben de yetkililere hoş geldiniz diyorum.

Tabii, bu, firmayla ilgili, BMC Otomotiv Sanayi Ticaret AŞ'yle ilgili konu, Türkiye gündeminde çok uzun süre tartışma konusu olan ve muhalefetin sürekli komisyonlara ve Genel Kurula taşıdığı bir konu. Defalarca hem Sayın Cumhurbaşkanımız hem de bütün yetkililer bu konuyla ilgili çok ciddi manada açıklamalar yaptılar kamuoyunu aydınlatma yönünde. Ama buna rağmen aynı şekilde aynı konuyu tekrar tekrar konuşuyoruz, gündeme getiriyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız 2021'in 7'nci ayında "Fabrikanın mülkiyeti hazinenin tahsisi, Millî Savunma Bakanlığının..." Yani burası devletin malıdır, tapusu devlettedir, öyle de kalacaktır. Fabrikanın işletmesini yürüten firma Türk firmasıdır, üretim eskiden olduğu gibi Türk Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda askerlerimizin kontrolünde devam etmektedir. Aynı şekilde, biraz önce Sayın Vekilimizin okuduğu metinde de aynen, onun devamında şöyle de cevap vermişler, ben tutanaklara girsin diye okuyayım: "Zira, BMC Otomotiv Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine yüzde 49,9 ortaklık payı bulunmakta. Bu şirketin çoğunluk payı Türk ortaklardır. Fabrikanın işletme hakkı devriyse BMC AŞ'nin alt şirketi olan ve tüm Yönetim Kurulu üyeleri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan..." Ve biraz önce de kendilerini tanıttıklarında gördük, hem ordumuzun hem de bürokrasimizin güzide temsilcileri olan değerli arkadaşlarımızdan oluşuyor. "Fabrikada hiçbir yabancı personel çalıştırılmamakta; tüm tasarım, üretim, bakım, onarım faaliyetleri Türk yönetici, mühendis ve işçiler tarafında icra edilmekte. Ülkemizdeki birçok savunma sanayisi şirketinde ve sanayi kuruluşunda yabancı ortaklıklar bulunmaktadır. Burada esas olan, şirketlerin ortaklı yapıları değil, üretim faaliyetlerini ülkemizde gerçekleştirerek savunmamıza, sanayimize ve ekonomimize önemli katkılar sağlamasıdır." İşletme hakkı devri işleminden sonra da protokolün dayanağı olan bir sürü mahkemeler, davalar açılmış ve bunların kararlarının Danıştay tarafından kesinleştiğiyle ilgili de burada metinde yazılmış.

Tabii, sanayide hem dünyadaki ülkelerde hem de Türkiye'mizde elbette ki büyük firmalar var. Finans olarak bir başka ülkedeki şirketin hisselerini devralıp orada hissedar olarak yıllarca iş yaptıklarına şahit oluyoruz, bu da onlardan bir örnektir diyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Buyurun Sayın Çelik.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Sayın Başkanım, çok teşekkürler.

Ben kısaca şöyle izah edeyim: Bir kere Türkiye... Çıktısına bakmak lazım yani bir şeyi eleştirmek için çıktısına bakmak lazım. Savunma sanayisinde Türkiye'nin geldiği nokta tüm dünyada takdir ediliyor, takdirle karşılanıyor. Gerçekten bizim dönemimizde... Terörle mücadele ederken başka ülkelere mermi bile alamıyorduk, böyle bir durumdaydık. Terör örgütünün silahı bizim silahlarımızdan daha üstündü ve gerçekten bugün terör Türkiye'de bitti. Yani 50 milyar dolar civarında para harcıyorduk yılda, şimdi azalttık. Bir enerji, bir de terör...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Onu düzeltin.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Efendim?

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hiçbir zaman terör örgütünün silahları bizimkinden üstün olamaz, düzeltin.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet, öyle bir şey vardı önceden öyleydi, hiç öyle bilmediğiniz bir şeyi konuşmayın, öyle değildi.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hayır, yanlış bak.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Önceden öyleydi.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Senin lehine söylüyorum bunu. Bak düzelt diyorum.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Önceden öyleydi yani.

AHMET KAYA (Trabzon) – Koskoca Türkiye Cumhuriyeti AKP gelmeden önce terör örgütü karşısında âciz miydi?

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Efendim, terör bugün bitti.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hiçbir zaman ordumuzun üstünde olmadı, onu düzelt.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Yani biz mermi dahi...

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Siz iktidara geldiğiniz sene terör sıfırdı.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Senin lehine söylüyorum.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Bakın, terör örgütünde olmayan silahlar...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Karşılıklı konuşmayalım lütfen.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – İktidara geldiğinizde terör sıfırdı, tarihi unutmuşsunuz.

AHMET KAYA (Trabzon) – Doğru bir hatırlatma yapıyor.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Kemal Bey sonra bu sözler seni mahcup eder diye söylüyorum.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Hayır öyle bir şey yok, öyle bir şey yok.

AHMET KAYA (Trabzon) – Bir avuç eşkıya devletten güçlü olabilir mi?

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Yani bakın, şunu söylüyorum: Terör örgütünün elinde bizde olmayan silahlar vardı, veriyorlardı. Bakın dediğim bu, olay bu; açık, net.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Onu öyle söyle, tamam kabul ama “Türk Silahlı Kuvvetlerinden üstün silahlar” deme.

AHMET KAYA (Trabzon) – Onu da kabul etmiyorum.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Vardı yani o düzeyde silah bizde yoktu, çünkü veriliyordu.

ATİLA SERTEL (İzmir) – “Türk Silahlı Kuvvetlerinden üstün silahlar” deme.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Ama bugün bizim silahlarımız daha üstün, mermilerimiz daha kaliteli ve kendimiz üretiyoruz ve bunu da özel sektörün devreye sokulmasıyla yaptık. Ama sizin bir milletvekiliniz bizim Bayraktar’ı, SİHA’ları yargılayacağını söylüyor.

AHMET KAYA (Trabzon) – Osmanlı’dan beri üretiyoruz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hiç öyle bir şey yok.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sizden önce dünyada canlılar da yoktu zaten, siz icat ettiniz .

ESİN KARA (Konya) – Twitter’da var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Karşılıklı konuşmayalım lütfen.

Sayın Çelik, devam edin, karşılıklı konuşmayalım.

ESİN KARA (Konya) – Sezgin Tanrıkulu’ndan bahsediyorum, Sezgin Bey’in “tweet”leri var.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Yanlış beyanda bulunmuş.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Rahatsız olmayın, rahatsız olmayın. Burada sorun... Var Sezgin Bey’in Twitter’ı var.

ESİN KARA (Konya) – Sezgin Tanrıkulu’nun Twitter’ında var. “Adil olacağız, İHA, SİHA’lardan dolayı Bayraktar’a...” Kemal Bey onu hatırlatıyor.

AHMET KAYA (Trabzon) – Açıklamasını yaptı, katiyen öyle bir açıklama yok.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Çelik, devam...

Sayın Çelik, devam edelim.

ESİN KARA (Konya) – Savaş suçu işlendiğine dair...

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – İHA’lardan, SİHA’lardan gurur duyuyoruz.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Konuya ilişkin konuşsun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Şimdi, yani savunma sanayisinde geldiğimiz noktayı artık kabul edin, muhalefet kabul etsin, takdir etsin ama nedense ziyaret bile edemediniz, ziyaret etmeniz lazım ve şunu söyleyeyim: 500 savunma sanayisi firmasının ismi yayınlandı.

ATİLA SERTEL (İzmir) – En çok ziyaret eden biziz ya; siz gitmiyorsunuz, biz gidiyoruz.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Nereyi ziyaret ediyorsun?

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hepsine gidiyorum ben.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Çelik, devam edin, karşılıklı konuşmalıyım.

Sayın Sertel, müdahale etmeyelim lütfen.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Atilacığım sen gidiyorsan tebrik ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Kaya, lütfen, Sayın Çelik konuşmasını...

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hatta Başkana da söyledim, Sakarya’ya beraber gitmek için de konuştuk. Yani böyle suçlayıcı konuşmak...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Sertel...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet, gideriz, tekrar gideriz.

Dünyada 500 savunma sanayisi firmasının ismi yayınlandı, bunların 12’si Türk firması.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Bizim üzerimizden listeye girmeye çalışıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Lütfen...

Sayın Çelik, lütfen devam edin.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Mustafacığım, onu sen kendine düşün.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Bende sorun yok ağabey.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Onu sen kendine düşün, başkasını yargılama, senin haddin değil o. Haddini aşan şeylere girme, size ben giriyor muyum? Girmeyin öyle şeylere...

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Daha nasıl gireceksin?

ATİLA SERTEL (İzmir) – Kalemin ucundasın, yazarsa...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Çelik, lütfen devam edin.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Müsaade edin konuşsun arkadaşlar.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Tuncer, lütfen... Ama lütfen müsaade edin, Sayın Çelik konuşmasını bitirsin.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Başkan, 2002’den önce her şeyi...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Çelik, buyurun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Siz çürütün ya, ben öyle söylüyorum. Ben size özel anlatayım neler olduğunu.

Şimdi, dünyada her yıl dergilerde yayınlanır, 500 savunma sanayisi firması içinde 12'si Türk firmasıdır, bunlar özel sektördür, BMC de bunlardan birisidir. Hani “tecrübesiz” falan dediniz ya.

AHMET KAYA (Trabzon)– Savunma sanayisinde tecrübesi var mı?

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Evet, vardır, gidin şeye...

AHMET KAYA (Trabzon)– Ne zaman vardır?

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Örneğin Aksaray’da BMC’de vardır.

AHMET KAYA (Trabzon)– Ne zaman vardır?

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Haberiniz yoksa öğrenin, arkadaşlarımız da size bilgi verebilirler. BMC de tecrübeli bir firmadır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Kaya, lütfen müdahale etmeyin ama karşılıklı konuşmayalım, lütfen.

Buyurun Sayın Çelik.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Kaldı ki bu arkadaşlarımız gerçekten çok güzel hazırlamışlar.

AHMET KAYA (Trabzon)– Hatta Sayın Sancak diyor: “Ben bu işlerden anlamazdım, Tayyip Bey rica etti...”

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Kaya, lütfen...

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – BMC Sancak’la başlamadı, BMC öncesinde var.

AHMET KAYA (Trabzon)– Sancak’ın söylediğini söylüyorum.

ATİLA SERTEL (İzmir) – İzmirli firma...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Başkanım, dolayısıyla sonuç olarak şuraya gelmek istiyorum, gerçekten savunma sanayisindeki atılan adımlar, gelinen nokta bazılarını rahatsız etmektedir ama biz bu savunma sanayimizi geliştirmeye devam edeceğiz ve teröre harcadığımız paraların gittikçe azaldığını görüyoruz. Sıra inşallah enerjide, onu da bitireceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Çelik.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Savunma sanayisinin gelişmesinden son derece memnuniyet duyuyoruz, onur duyuyoruz, gurur duyuyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, karşılıklı konuşmayalım.

Evet, başka da söz almak isteyen üyemiz yok.

Sayın Genel Müdürüm, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilave etmek istediğiniz bir husus var mı?

ASKERİ FABRİKA VE TERSANE İŞLETME AŞ GENEL MÜDÜRÜ ESAD AKGÜN – İlave etmek istediğimiz herhangi bir husus yoktur Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi itirazlar genel görüşmeye sunulacaktır. Belirttiğim üzere, her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı genel görüşmeye sunacağım.

Kurumun daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı genel görüşmeye sunuyorum: Genel görüşmeye sunulmuştur.

Kurumun daha önce genel görüşmeye sunulan 2020 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı genel görüşmeye sunuyorum: Genel görüşmeye sunulmuştur.

Değerli üyeler, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Askeri Fabrika ve Tersane İşletme AŞ'nin daha önce genel görüşmeye sunulan, 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzda genel görüşmeye sunulmuştur.

Sayın Genel Müdürüm, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum, başarılar diliyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

2.- Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'nin, daha önce genel görüşmeye sunulan 2020 yılına ait hesap ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toplantımıza Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'yle devam ediyoruz.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'nin görüşmelerine başlıyoruz.

Öncelikle, Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim.

Değerli üyelerimiz, Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'nin, itiraz edilen 2020 yılını kapsayan hesap yılı ve işlemleri, daha önce gerçekleştirmiş olduğumuz denetim çalışmalarında Komisyonumuzda genel görüşme sunulmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla 2020 yılına ilişkin hesap ve işlemlerin tekrar genel görüşmeye sunulması talep edilmektedir. Söz konusu itirazda, özetle, 2018 yılında kurulan ve sermaye transferi yapılan şirketin fiilen faaliyete geçememesi, ülke toprakları dururken yurt dışında tarıma elverişli olmayan topraklar için kamu kaynağı harcanması yer almaktadır.

Şimdi de söz almak isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Buyurun Sayın Tuncer.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sayın Genel Müdür, Sayın Yönetim Kurulu üyeleri, sayın misafirler; hepiniz hoş geldiniz.

2013 yılında Sudan'da çiftçilik yapmak üzere planlanan bir hayalle başlayan süreç, devamında, 2018 yılında Türkiye-Sudan arasında bir şirket kurulmasını doğurmuş. Bununla ilgili yaptığımız itirazları burada yineleyeceğiz ve de itirazlarımızın kabulünü Değerli Komisyon üyelerinden istirham edeceğiz.

Türkiye ile Sudan arasında tarımsal üretimin ve ticaretin artırılması amacıyla 28 Nisan 2014 tarihinde imzalanan ve her iki ülke nezdindeki yasal prosedürleri 19 Kasım 2015 tarihinde tamamlanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İkili Tarımsal İşbirliği ve Ortaklığına İlişkin Anlaşma uygulamaya konulmuş, buna ilişkin şirket kurulmuş, kurulan şirkette de yüzde 80 pay TİGEM'e, yüzde 20 pay da Sudan Tarım Bakanlığına ayrılmış. Ortak şirket

tarafından Sudan’da 12.500 hektar arazide bir pilot çiftlik kurulması planlanmış. Toplam 780.500 hektar tarım arazisinin ise Türk girişimcilere Sudan’da tahsis edilmesi ve Türk girişimcilerin orada çiftçilik yapmasının özendirilmesi hedeflenmiş ama bugüne kadar bu hedef henüz gerçekleşmemiş. “780.500 hektar arazi henüz tarım yapılamayan toprakların tarıma elverişli hâle getirilmesi yoluyla sağlanacaktır.” ibaresi konulmuş. Oysa, ülkemizdeki tarım politikalarındaki yanlışlar nedeniyle her yıl binlerce hektar tarım arazisi ekilmekten vazgeçiliyor. Bu husus ülkemizde planlanmazken bunun Sudan’da planlanmasının ve 780.500 hektarlık bir arazide planlanmasının akla yatkın bir durumu söz konusu değildir, mantıkla da bağdaşmamaktadır. Sudan’da tarım yapılamayan topraklara maalesef para harcanıyor. Oysa, bizim önce kendi evimizin önünü süpürmemiz gerekiyor.

Şirket 2018 yılında faaliyete geçmiş ancak Sudan’da 2019 yılında meydana gelen hükûmet değişikliğiyle bu çalışmalar durdurulmuş. 13 Ağustos 2021 tarihinde 113.282 hektarlık ve 12.834 hektarlık olmak üzere 2 bölge için koordinatlar Sudan yetkililerince TİGEM’e ve şirkete verilmiş ancak Türk uzmanlar tarafından verilen bu araziler incelendiğinde buralarda tarım yapmanın mümkün olmadığı anlaşılmış çünkü buralar dağlık, taşlık, tarımsal toprakla ilgili olmayan araziler. Sizler burada Nil Nehri kenarında araziler talep etmişsiniz ama bu zamana kadar bununla ilgili de hiçbir gelişme olmamış. Sudan’da ayrıca bu dönemde bir askerî darbe meydana gelmiş. Bu askerî darbe neticesinde çalışmalar yine durdurulmuş ve 2018’den bugüne kadar sadece -2021 yılına kadar diyeyim- sadece 1 heyet Sudan’a gönderilmiş ve orada bir inceleme yapılmış.

Ticaret hukukunda “basiretli tüccar” diye çok önemli bir tabir vardır. Bu basiretli tüccar da şirketler için getirilmiştir. Yani basiretli tüccar nerede nasıl karar vereceğini ve hangi durumlarda doğru öngörüler yapabileceğini bilen kişidir. Bu şirket ve TİGEM maalesef Sudan’da iflas etmiştir. 2018’den beri -beş yıldır- hiçbir çalışma yapılmamış ama buna rağmen bu şirkete bütçeler ayrılmış, bu şirket kendisine ayrılan bütçeden -miktarları az çok önemli değil- kamu harcaması yapmıştır. Ve hedeflenen ürünlerden biri de, maalesef Sudan’da yetiştirilmek istenen ürünlerden biri de pamuktur ki Adana bölgesinde bizim çiftçilerimiz tarafından bırakılmaya mecbur bırakılan ama bir dönemler tamamen tüm dünyada “pamuk ovası, pamuk bölgesi” olarak bilinen Adana bir tarafa bırakılmış. Pamuğu biz buradan, Ankara’dan 400-450 kilometre uzaktaki Adana’da değil, binlerce kilometre uzaktaki Sudan’da yetiştirmeye kalkmışız; bunun izahı yoktur. Hükûmet yanlış tarım politikaları uygulayabilir, Hükûmetteki kişiler tarım konusunda uzman olmayabilir ama TİGEM’in ve tarımla ilgili diğer kuruluşların bu hususlarda Hükûmeti uyarması, bu yanlışları yaptırmaması gerekiyor çünkü neticede bunun zararı ülkemize ve tüm halkımıza sonuç sonuç doğuruyor ve etkiliyor.

O yüzden, bu hususlarda itirazlarımızı belirttik. Bunlarla ilgili Sayın Komisyonun uygun bir karar alacağını kamu vicdanına bırakarak arz ve talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Tuncer.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Evet, ülkemiz bir tarım ülkesi, hayvancılık ülkesi olarak da geçiyor, “sanayileşen bir ülke” olarak adlandırılıyor. Tabii, biz ilkokulda, ortaokulda okurken bize, öğretmenlerimiz, üç tarafı denizlerle kaplı Anadolu’nun toprağının bereketini, Güneydoğu ve Doğu Anadolu’da hayvancılığın ne derece geliştiğini ve dünyada çok önemli bir iklime sahip olan Türkiye’nin tarımda çok önemli kalkınmaya doğru yol aldığını anlatırlardı ve -bazı arkadaşlar katılmayabilir ama- dünyada kendi ürettiğini kendisine yetiren ve ihracat yapabilecek noktada olan 7 ülkeden biri olduğumuzu söylerdi; biz de bunu anlatırdık derslerde, sınavlarda gelen soruları yanıtlardık.

Şimdi, ülkemizde Trakya büyüklüğünde bir arazi -belki de daha da büyüğü- ekilmeyen ve tarıma elverişli olmasına rağmen üretilmeyen bir ülke hâline getirildi. “Ekme, biçme; sana teşvik veririz.” diyerek kırsalda, köylerde tarımdan uzaklaşan insanların gerçekten büyük bir çaresizlik içine düştüğü de görüldü. Özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu’da geniş meraların olduğu alanlarda hayvancılık tam anlamıyla teşvik edilemediği için o bölgede yaşayan insanlarımızın da hayvan nüfusunun azalmasında ve o bölgede yaşayan insanların Türkiye içinde iç göçte bulunarak büyük kentlerde asgari ücretle çalışan insanlar hâline geldiğini de vurgulamak isterim.

İşte, durum bu durumken, hâl böyleyken TİGEM, Sudan Tarım ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıyla bir anlaşma yapıyor ve 2015 tarihinde bu anlaşma tamamlanıyor, 2014’te imzalanıyor ve Türkiye oradaki arazilerde üretim yapıp hem kendi ülkemizde hem de dışarıda satılacak ürün üretimi gibi bir hayalin peşinde koşuyor. Neden “hayal” diyorum? Çünkü bu hayalin gerçekleşmediğini kendi yazdıkları raporda ifade ediyorlar ve aynen şöyle diyorlar: “Sudan’da istikrarlı hükûmet kurulamaması nedeniyle bu işin gerçekleşmesi zor görülmektedir.” Nokta! Ama Sudan’ın kendi iç yapısındaki istikrarsızlık yeni olmadığı gibi, Sudan’daki iktidarı yönetenlerin her an kendi iç yapısında, iç savaşında uzunca bir süredir süren darbelerle ve istikrarsız hükûmetlerle olduğunu Türkiye Cumhuriyeti zaten biliyor. Sudan’ın Müslüman bir ülke olması hasebiyle, eğer, biz, Türkiye Cumhuriyeti olarak onlara bir destek ve yardım etmek amacıyla böyle bir anlaşma içine girdiysek amenna, belki bir derecede bu affedilebilir, denilebilir ki: “Evet, biz Sudan’a Türkiye Cumhuriyeti olarak destek olmak istedik ve bu anlaşma ve bu paralar bu gerekçelerle gitti.” ama “Tarım yapacağız.” gerekçesiyle gidildiyse, hakikaten o kararı alanların biraz oturup düşünmeden bu kararı aldıklarını ve bürokrasinin de alınan siyasi karara karşı ses çıkaramayıp kafasını öne eğerek “Dur bakalım, ne olacak?” diye beklediğini gördük.

Sevgili arkadaşlar, kıymetli arkadaşlarım; bizim buradaki amacımız Sudan’da tarım yapılması falan değil yani bu görüldü çünkü Sudan’da bize önerilen toprakların, bırakın tarım yapmayı -kendi ifadeleriyle, TİGEM’in ve uzmanların kendi ifadeleriyle- ekilip biçilecek arazi olmak bir yana Türkiye topraklarının kalitesiyle ölçülmeye kalkılsa değerlendirilmeyecek kapasitede ve kalitede kötü topraklar olduğunu uzmanlar söylüyor. E, şimdi, bu çiftlik arazisi kurma, ondan sonra, bu Türk girişimcilerinin yatırımlarına tarım arazisinin açılması, bu tip gelişmeler, bunlar hep kâğıt üzerinde kaldı. Aslında şirket kuruldu ve şirkette görevde bulunanlar belli bir süre şirket yönetim kurulu üyesi olmalarından ötürü hakkıhuzur aldılar. Bizim eleştirilerimiz üzerine sanıyorum bir süredir bu hakkıhuzuru kaldırdınız. Bu hakkıhuzuru alamazsınız çünkü çalışmayan, toprağı olmayan, üretimi olmayan bir şirketten hakkıhuzur almak hakikaten vicdana aykırıdır diye düşünüyorum; o süreç içerisinde alan arkadaşların da kendi vicdanlarında “Biz bu hakkıhuzuru alıyoruz ama hiçbir iş de yapmıyoruz arkadaş burada.” diye değerlendirdiklerini de biliyorum, vicdanen rahatsız olduklarını da biliyorum. O nedenle, bu paranın kendiliğinden alınmaması gerektiği noktasında bir görüş oluşturdukları için de kendilerine teşekkür ediyorum.

Sudan’da tarım yapılması noktasında değil Sudan’ın ihtiyaçları doğrultusunda eğer bizden bir destek ve talep istiyorlarsa biz onlara gerekli desteği ve onların istedikleri taleplere yönelik çalışmalarını yürütelim ama başlangıçta söylediğim gibi, üç tarafı denizlerle kaplı, mümbit ovaları, güzel ovaları, tarıma açık alanlarıyla güzelim ülkemizde, dört mevsim neredeyse güneşin olduğu, suyun, toprağın bereketli olduğu ülkemizde tarım yapmak varken, tarımı geliştirmek varken başka ülkelerde macera aranmasının da bir faturası olması gerektiğini düşünüyorum. O faturanın da o kararı alan siyasilere çıkarılmasının vaktizamanıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Değerli Genel Müdürüm, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilave etmek istediğiniz bir husus var mı?

TİGEM GENEL MÜDÜR VEKİLİ HAKAN NALBANTOĞLU – Yok, hayır, Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi itirazlar genel görüşmeye sunulacaktır. Belirttiğim üzere, her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı genel görüşmeye sunacağım.

Kurumun daha önce genel görüşmeye sunulan 2020 yılı hesap ve işlemlerin yapılan itirazı genel görüşmeye sunuyorum: Genel görüşmeye sunulmuştur.

Değerli üyeler böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Türk Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık AŞ'nin daha önce genel görüşmeye sunulan 2020 yılına ait hesap ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzca genel görüşmeye sunulmuştur.

Kolaylıklar diliyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

3.- Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün (ESK) daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün görüşmelerine başlıyoruz.

Öncelikle Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını ben rica ediyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Değerli üyelerimiz, Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün itiraz edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemleri daha önce gerçekleştirmiş olduğumuz denetim çalışmalarında Komisyonumuzca ibra edilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla bu iki yıla ilişkin hesap ve işlemlerin ibra edilmemesi talep edilmektedir. Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda özetle; Kurumun öz kaynağındaki azalma, Kurumun birikmiş zararı ve finansman sorunu, ülke ihtiyacının artmasına rağmen Kurumun satışlarındaki düşüş sorunu yer almaktadır.

Şimdi görüşmelerin sadece bu itiraz edilen hususlarla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize ben söz vereceğim.

Sayın Tuncer, buyurun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Hoş geldiniz.

Et ve Süt Kurumu aslında KİT'ler içindeki en sorunlu KİT'lerin başında geliyor. 2017'den beri Et ve Süt Kurumunun hem bilançolarıyla hem faaliyetleriyle ilgili her türlü konuşmayı burada yaptım ama maalesef ne biz ne de Kurum bir arpa boyu yol alamadı, söylediklerimizin hiçbirisi dikkate alınmadı, hep tarihin tozlu sayfalarına bırakıldı.

Şimdi Kurumun 2019-2020 işletme bütçelerinden biraz bahsetmek gerekiyor. Kurumun 1.562 personeli var, personel giderleri 167,5 milyon lira, toplam mal alım tutarı 2,5 milyar lira, üretim maliyeti 4,3 milyar lira, net satış hasılatı 2 milyar lira ve 2019 yılını dönem olarak 34,6 milyon lira

zararla kapatıyor. Yani bir yılın 34,6 milyon lira bir zararla kapatılması kabul edilebilir, anlaşılabilir bir durum ama 2019'dan sonra Kuruma birden bir şeyler oluyor; bir el mi dokunuyor veya ne oluyor ama yanlışlar silsilesi peşpeşe gelerek kurum bugün iflasın eşiğine gelmiş bir kurum hâline getiriliyor.

2020 yılında da yine 1.565 personeli var, 175,3 milyon lira personel gideri var, toplam alım tutarı bir önceki yıla göre çok daha düşmüş 537 milyon liraya, üretim maliyeti 1,1 milyar liraya düşmüş, net satış hasılatı 2,4 milyar lira olmuş. Ki satış hasılatı bir önceki yıla göre artıyor ama 2020 yılında Kurum birden 223 milyon lira yıllık zarar ediyor. 2019 ve 2020 yılları zararıyla birlikte Kurumun zararı gittikçe katlanıyor.

İlk bakıldığında Kurumun 2019 yılı yurt dışından mal alımlarında yüzde 973,32 oranında azalma görünüyor. Yurt dışı mal alımındaki azalmanın içi incelenmediğinde çok büyük bir rakam. Ama bu azalmanın sebebi araştırıldığında Kurum 2019 yılında yurt dışından canlı ve karkas ithalat alımlarını durdurmuş, durdurulması nedeniyle böyle büyük bir azalma meydana gelmiş. 2020 yılında da yurt dışından büyükbaş ve küçükbaş hayvan alınmamış, 4.012 ton kemiksiz et alınmış sadece.

Kurumun 2020 yılının başına kadar aktif stok oranı yüzde 77,3'e çıkmış; stoklardaki et bozulmalarla karşı karşıya kalmış. Burada düşündürücü olan -Kurum ithalat yapmamış, iç alımları azaltmış, sadece stokları eritmeye dönük satışlar yapılmış- planlama dışında bir yatırım yapılmamasına ve zincir marketlere zararına yapılan satışların da durdurulmasına rağmen Kurumun 2020 yılında 223 milyon lira zarar etmesidir. Bu zarar nasıl olmuştur, niçin olmuştur, sebebi nedir? Gerek alt komisyonda gerekse Türkiye Büyük Millet Meclisi KİT Komisyonunda bunun sebebi maalesef açıklanamamıştır. Biz bunun kaynağını defalarca sorduk ama önceki Genel Müdür bunu açıklamadı, belki şimdiki Genel Müdür bir açıklama yapar.

Kurumun satışlarına gelince; 2018 yılında 71.292 ton olan büyükbaş hayvan et satışı 2019 yılında 21.437 tona düşmüştür; 2018 yılında 5.900 ton olan küçükbaş hayvan et satışı 2019 yılında 702 tona düşmüştür yani 2019 yılındaki satışlar 2018'e göre yüzde 48 oranında düşmüştür. 2020 yılında da üretim 2019 yılına göre yüzde 27 oranında düşmüştür. Kurum, bu şekilde, tarifi mümkün olmayan bir belirsizlik içinde yavaş yavaş iflasın eşiğine getirilmiştir. Bu yönetim aynı zihniyetle devam ettiği takdirde sermaye artışları dahi Kurumu kurtarmaya yeterli olmayacaktır çünkü Kurum kendi içindeki faaliyetlerinden para kazanamamaktadır, tabiri caizse büyük paralar kaybetmektedir.

Kurumun 2019 ve 2020 borç durumuna baktığımızda, 2019 yılında borç miktarı yani Kurumun pasif toplamı 3,1 milyar liradır. Uzun vadede düşünüldüğünde 3,1 milyar lira Kurum için çok da etkili olmayabilir ama esas problem 3,1 milyar lira borcun yüzde 80'inin kısa vadeli yani bir yıl içinde ödenmesi gereken banka ve finans kurumu kredi borçları olduğu görülmektedir, böyle olunca da Kurum ciddi anlamda bir borç yükünün altındadır. Kurumun 2018 yılı kısa vadeli borçlanması 591,7 milyon lirayken 2019 yılında bu 1,5 milyar lira artmış ve 2,1 milyara çıkmış yani Kurum bankalardan bir yıl içinde 1,5 milyar lira kredi çekmiş, bir yıl içinde ödemek kaydıyla.

Şimdi, sonuç olarak bakıldığında, 2019'da sadece 34 milyon lira zarar eden Kurum, 2020 yılında 223 milyon lira zarar etmiş; 2020 yılı sonu itibarıyla da Kurumun zararı 880 milyon 700 bin liradır. Şimdi, 2020 yılı sonu itibarıyla bunu gördüğümüz için bunlardan bahsediyorum. Peki, Kurumun ödenmiş sermayesi ne kadar? 1 milyar 345 milyon lira. 2020 itibarıyla zararı ne? 881 milyon lira. Yani Kurum aktifler toplamının, tüm mal varlığının üçte 2'sini 2020 sonu itibarıyla kaybetmiş. 2021'de bu belki düzeler diye umut etmişim ben -birazdan ondan da bahsedeceğim- fakat 2021'de bu durum hiç de öyle olmamış; 2020 sonu itibarıyla öz kaynaklarının üçte 2'sini kaybeden Et ve Süt Kurumu 2021 yılı sonu itibarıyla ödenmiş sermayesinin tamamını kaybetmiş. Değerli arkadaşlar, ödenmiş sermayesi 1 milyar 345 milyon demişim ya, 2021 yılı sonu itibarıyla ödenmiş sermayesi olan bu 1 milyar 345

milyonun tamamını kaybetmiş, eksi 91 milyon liraya düşmüş yani Kurumun ödenmiş sermayesi 1 milyar 345 milyon lira, 2021 yılı sonu itibarıyla zararı 1 milyar 401 milyon lira. Türk ticaret hukukunda bunun ismi iflastır. Kızılay Meydanı'na gittin, herhangi bir vatandaşa "1 milyar 345 milyon param var, 1 milyar 401 milyon lira da borcum var." dediğinizde size derler ki: "Siz, batmışsınız." Et ve Süt Kurumu da maalesef 2021 yılı sonu itibarıyla batmış durumda. Şimdi, yani, Kurum 2021 yılı sonu itibarıyla bu kadar çok önemli yatırımlar mı yaptı da böyle bir zarar ortaya çıktı? Hayır. Kurumun devam eden inşaat kombinelerine bakıyoruz, hâlen aynı hızda devam ediyor. Kurum bugüne kadar -ki Bakanlık yeni karar aldı- dışarıdan pahalya et getirip ülkede ucuza da satmamış, bunu da durdurmuş. Yani, faaliyetlerine baktığımızda faaliyetlerde azalma var. 2021 yılı sonu itibarıyla, özellikle stoklarınıza baktığımızda sadece 377 milyon liralık stok kalmış ki bununla da piyasayı denetleme ve dengeleme faaliyetinizi yapmanız mümkün değil. Ya, stoklarınızı da 2021 yılı sonu itibarıyla eritmişsiniz ama buna rağmen şirket 91 milyon lira zararda; 2021 yılı sonu itibarıyla 1 milyar 401 milyon lira zarar var, öz kaynaklar itibarıyla da 91 milyon lira içeride.

Şimdi, biraz 2021'in bilgilerini vermek istiyorum. Arkadaşlar, Kurum 2021 yılında 521 milyon lira zarar etmiş yani Et ve Süt Kurumu eski parayla 521 trilyon lira zarar etmiş. "Bize bunu anlatın, izah edin; bizi ikna edin." diyoruz ama hiçbir açıklama olmuyor. Yani, rakam çok büyük bir rakam. Yurt dışı alımlara bakıyorsanız, 2020'de 163 milyon 612 bin lirayken 2021'de 62, yuvarlayalım, 63 milyon lira sadece yani bu zarar buradan kaynaklanmıyor. 2021'de yurt dışından canlı hayvan alınmamış, sadece 1.203 ton kemiksiz sığır eti alınmış ki geçmiş yıllarda daha fazla alınmıştı. Mesela, Kurum 2021 yılında 196 milyon lira finans gideri yapmış ancak bu finans giderine ilişkin bütçe yapmamış, bütçe yapmadan 196 milyon lira para harcanmış. "Finans gideri" deyince ne? İşte, faiz, kur farkları, komisyon gibi paralar.

Şimdi, Kurumun satışlarına gelince, Kurum aslında satışlarını artırmak ya da müşteri portföyünü genişletmek için bir çabada da bulunmamış. 2021 yılındaki toplam satışların yüzde 45,1'i yani 620 milyon lirası Millî Savunma Bakanlığına; yüzde 9,9'u yani 136 milyon lirası Jandarma Komutanlığına; yüzde 19,7'si yani 270 milyon lirası kendi mağazalarında; diğer kamu kurumlarına sadece yüzde 3,4 oranında yani 46 milyon lira satış yapmış. Askeriye "Ben almıyorum." demiş olsa Et ve Süt Kurumunun mal satacağı yer de yok. Ya, Kurum, müşteri portföyünü hiçbir şekilde genişletmeye çalışmamış.

Şimdi, stok durumu, 2020'den devreden stok 1 milyar TL'yken 2021'de bu 320 milyon küsurlara düşmüş ki burada dikkat çekici olay 2020'den 4,1 milyarlık stok devretmiş yani 2020 itibarıyla stok sıkıntısı yok ama 2021'de stoklar harcanmış, sadece 323 milyon liralık bir stok kalmış. E, böyle olunca Kurumun bu basiretsiz yönetimi nedeniyle 2021 yılı faaliyet zararı 262,5 milyon liraya çıkmış.

Ben Sayıştay raporlarında Kurumun maliyetlerini inceledim, inanın Kurumun maliyeti sattığından daha fazla. Yani, 1 kilogram maliyeti 1 liraysa sattığı fiyat belki 1,05 kuruş, maliyet aşırı yüksek. Kurumun bu maliyetlerle ilgili mutlaka bir çalışma yapması gerekiyor. Bunun da yapıldığını Sayıştay raporlarına baktığımızda henüz görmüyoruz.

2021 yılında da Kurumun kısa vadeli banka kredi borçları gayet yüksek, bir yıl içinde ödemesi gereken kredi borcu 920 milyon lira. 2021 sonu itibarıyla 1 milyar 401 milyon 700 bin lira zararınız var. Kurum, öz kaynaklarının tamamını kaybetmiş durumda, hatta Kurum öz kaynaklar bakımından eksi bakiyeye düşmüş ve eksi bakiyesi 91,5 milyon liradır. Bu, Kurumun gözden çıkarıldığını göstermektedir. Sayın Başkan, sayın üyeler; eğer Et ve Süt Kurumuna biz Komisyon olarak müdahale etmezsek maalesef bir cumhuriyet kuruluşunu daha kaybetmekle karşı karşıyayız diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Tuncer.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) - Hoş geldiniz.

Mustafa Tuncer arkadaşım çok detaylı bir biçimde değindi, ben çok kısa konuşmak istiyorum.

Zararların neden giderek arttığını sordu zaten, ben 2020 yılı sonunda 881 milyon TL zarar olmasının nedenini açıklarken siz; ESK'nin, besicilerin mağduriyetini önlemek ve hayvancılığın sürdürülebilirliğine katkı sağlamak amacıyla alım fiyatlarını yükselttiğini ve yoğun bir kesim ve depolama faaliyetine girdiğini ve depolarda 62 bin ton et biriktiğini ve bunun depolandığını söylemişsiniz. Stok yapılması nedeniyle finansman giderlerinden oluştuğunu söylüyorsunuz. Doğrudur ancak şunu söylemek istiyorum: Hayvancılığın geliştirilmesi noktasında, desteklenmesi noktasında canlı hayvan alıp kesmenin yalnızca palyatif bir tedbir olduğunu, hayvancılığı geliştirmedeğini, koruyamadığını sizler de en az benim kadar, bizim kadar biliyorsunuz.

Ayrıca -Mustafa Tuncer arkadaşımın yine söylediği gibi- sizin en büyük alıcınız Türk Silahlı Kuvvetleri. O da şuradan çıkıyor: Biz size “2019 yılında 2018’e göre niye satış hasılatınız düştü?” diye sormuşuz, siz bize, askerlik süresinin on iki aydan altı aya indirilmesi nedeniyle toplam protokol miktarının tamamının askerî birliklere verilmemesi olarak gösterdiniz. Yani Millî Savunma Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığıyla imzalanan protokoller kapsamında gerçekleştiğini söylediniz. Yani sizin en büyük satış noktanız Türk Silahlı Kuvvetleri. Bundan dolayı işte, hem satış hasılatında düşme hem de zararda artma var.

Benim dikkatimi çeken şu Sayın Genel Müdür: Erzurum hayvancılığın başkenti olarak bilinir yani Kars, Erzurum gerçekten çok uzun yıllardır hayvan üretiminde söz ve karar sahibi olan illerimizin içerisinde sayılır. Geçtiğimiz günlerde, 3 Şubat 2023 günü Sözcü TV’de bir haber izledim, Erzurum’un yerel muhabiri Orhan kardeşimizin yaptığı bir haber. Sabah saat beş, Et ve Süt Kurumunun önünde belki 2-3 kilometreyi bulan bir kuyruk; dondurucu bir soğukta, eksi 5 derecede. İnsanlar et almak için sizin Kurumunuzun önünde o dondurucu soğukta kuyruğa giriyorlar ve orta sıralardaki bir vatandaşla yapılan sohbetle şu deniliyor Orhan arkadaşımıza, muhabire: “Arkadakilerin hiç şansı yok çünkü bize bile belki et düşmeyebilir çünkü et bitecek Et ve Süt Kurumunda.” Yani orta sıralarda, 2-3 kilometrelik kuyruğun orta sıralarında olan bir kişi. Bu nasıl bir organizasyondur, bunu anlamak mümkün değil. Nasıl oluyor da yani Kurumda insanlara sattığınız eti yeteri kadar getirip vermiyorsunuz, satamıyorsunuz? Eski Genel Müdürün, görevden alınan Genel Müdürün -ki haklı olarak da alındı- beyanatı hâlâ kulaklarımda. “Et ve Süt Kurumu ucuz et sattığı için çok kuyruk oluyordu, kuyrukları bitirmek için et fiyatlarını yükselttik.” diye bir açıklaması olmuştu; hakikaten bir genel müdürün son yıllarda yaptığı sansasyonel açıklamalardan biriydi.

Şimdi, askeriyein yarısına düşmesiyle elinizde o kadar stok et varken niye sizin Kurumlarınızın önünde bu kadar uzun kuyruklar oluşuyor; bunu bana anlatabilir misiniz? Yani bunun gerçekten bire bir sorulması gereken bir soru olarak düşünüyorum.

Ben Mustafa Tuncer’in söylediklerine katılıyorum. Et ve Süt Kurumu gerçekten tarımın gelişmesi ve kalkınması için çok önemli bir kurum, bir cumhuriyet kurumu, hayvancılığın geliştirilmesi için çok önemli bir kurum, desteklenmesi gereken bir kurum, Maliyenin de desteklemesi gereken bir kurum, devletin de siyasilerin de desteklemesi gereken bir kurum ama o kurum siyaseten iyi yönetilmiyorsa bürokrasinin yapacağı pek bir iş kalmıyor. Aslında bakış açısının değiştirilip hayvancılığın teşvik ve üretimin teşvik edileceği bir noktada, sizin yönlendirici olmanız noktasında yetkileriniz ve katkılarınız artırılrsa Türkiye’de hayvancılıkla anılan eski güzel günlere döneceğimiz inancını taşıyorum.

Çalışmalarınız için teşekkür ediyorum, emekleriniz için teşekkür ediyorum ama şunu da söylemek istiyorum: Türkiye’yi seven ve Türkiye’nin geleceğini düşünen insanlar olarak siyasilerden alınan emirler gereği değil, bilgi ve birikiminiz gereği Et ve Süt Kurumunu düzgün bir biçimde yönetmek için gayret sarf edin; görevinize son verebilirler, başka yere atabilirler, hiç önemli değil ama siz vicdanen müsterih olursunuz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Buyurun Sayın Kara.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben, Kurum yöneticilerimize hoş geldiniz diyorum.

Biz KİT Komisyonu olarak çalışmalarımızda kamu iktisadi teşekküllerinin çalışmalarında başarılı olmalarını, onların devam etmelerini, bu yönde her zaman için destek olmaya çalışıyoruz. Yorumlarımızı yaparken ya da eleştirilerimizi yaparken kurumun yöneticilerinin her zaman iyi niyetli olduklarını da düşünüyoruz. Arkadaşlarımız da kendi bilgileri çerçevesinde yorumlarını yapıyorlar. Şimdi, ben de bir mali müşavir olarak yorum yapmak istiyorum. Kemal Bey az önce yorumlar yaptı, ben böyle “Acaba ben muhasebeyi okumadım mı, yanlış mı biliyorum?” gibi düşünmeye başladım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Mustafa Bey.

ESİN KARA (Konya) – “Mustafa Bey” çok özür dilerim.

AHMET KAYA (Trabzon) – Kemal ağabey daha başlamadı.

ESİN KARA (Konya) – Kemal ağabey, size sataşmıyorum bu arada.

Muhasebesel veriler verিলince dedim ki: Ya, acaba ben mi yanlış biliyorum? Şimdi, muhasebede bilançonun kalemleri bellidir: Dönen varlıklar, duran varlıklar aktif; yabancı kaynaklar, uzun vadeli, kısa vadeli yabancı kaynaklar pasifi ve öz kaynaklar da yine pasifimizi oluşturur. Biz bu öz kaynaklar içerisinde çeşitli rasyolar yaparız yani mali tablolarımızı değerlendirirken gelir tablosu ve bilanço üzerinden rasyolar çıkarırız ve mesela az önce stoklar üzerine değindi. Dedi ki: “Stoklarınız niye bu kadar kalmış?” Stok yöntemleri içerisinde mesela LIFO, FIFO “first in, first out” “next in, first out” “highest in, first out” yani hangisini ya da hareketli ortalama yöntemini kullanmanız bile stok rakamınızın yıl sonunda değişmesine neden olabilir. Kurum da ben okuduğum kadarıyla, FIFO’yu yani “ilk giren, ilk çıkarı” kullanıyor. Çünkü niye? Ürünlerinin bir zaman aşımı var, belirli bir ekonomik ömrü var; bu nedenden dolayı FIFO’yu kullanması bizim vergi kanunlarımıza göre normaldir ya da şimdi öz kaynakları değerlendirirken biz öz kaynakların kârlılığını değerlendiririz, sermayeyi değerlendirirken ödenmiş sermayeye yani net sermayesine bakarız ama 50 bin TL sermayeyle trilyon dolarları kazanan firmalar vardır. Bu bilançonun ya da gelir tablosunun çok farklı bir ikilemidir. Bunları değerlendirirken bir bütün hâlinde, tüm rasyo ve verileri bir hâlde yorumlayarak bütün oransal rakamları çıkararak konuşmamız gerekmektedir.

Ben şimdi kurumumuzla ilgili olarak zaten normal denetim faaliyetlerimizde bu tarz gördüğüm sıkıntılar olduğu zaman söylüyorum. Öz kaynaklarla ilgili, evet, biz her zaman için -burada Sayıştaydan meslektaş arkadaşlarımız da var- deriz ki: Yabancı kaynakların üstünde olsun, öz kaynak verimlilik oranı yüksek olsun. Zaten kurum da bunun bilincinde olduğu için eğer bir zarar etme durumu varsa bunun sübvansesine yani devlet tarafından bir sermaye arttırımı; iki, buraya bir ödenek hâlinde verilmesi şeklinde bunu sübvansede edebilir. Zaten bununla ilgili cevabı da vermişler, “Öz kaynaklarımız güçlendiriliyor.” demişler.

Kurumun, evet, zarar edebilmesi, maliyetlerinin yüksek olması normaldir çünkü vatandaşımıza biz serbest piyasa ekonomisinin uygulandığı bir dönemde fiyatlar... Ben bugün bunu yaptım, etiketi yarın 100 lira, etiketi 160 lira yaptığım... Dolar düştü, yükseldi, kafama göre rakamları ayarladığımız bir yerde vatandaşımızın ucuz et yemesi için bu kurum gerekirse zararına satış yapmak zorundadır.

Şimdi, yine, değineceklerimizden bir tanesi: Evet, dışarıdan et alımı varmış. Maalesef, evet, biz de hayvancılığın keşke kendi çiftliklerimizde, kendi üreticilerimizle, kendi çiftçilerimizle yapılması ve Türkiye'nin fazlasıyla yurt dışında da satar hâle gelmesi tabii ki bizim de talebimizdir. Ama bu durumda bazen sizin üretmediğinizi ya da dışarıda ucuz üretileni sizin de alarak fiyatlarınızı dengelemeniz gerekebilecektir. Benim bu konuda şöyle ufak da bir tavsiyem olacak: Sayın Başkanım, Paraguay Dostluk Grubu olarak biz geçen haziranda dokuz gün Paraguay'ı ziyaret ettik. Orada aslında gördüğümüz şey -Güney Amerika ülkelerin ilk defa ziyaretimdi benim ve çok da mutlu oldum- dışarıdan gelenlere toprak satışları var; 10 dönümü, 10 bin metrekaresini 300 dolar gibi bir fiyattan satıyorlar, bildiğiniz Amazon Ormanları. Bize söyledikleri şu -biz her alanda görüşmeler yaptık- büyükbaş hayvanları doğaya saldıklarını, kışın bile yaklaşık 20 derece ikliminin olduğunu, en son hayvanları altı yedi ay sonra doğadan geri topladıklarını, birkaç tanesini timsahın kaptığını ama onun dışında dünyanın en güzel etini ve doğal etini büyükbaşta ürettiklerini söylüyorlardı; et tüketimi de çok fazlaydı, çok da avantajlı fiyatlardı. Belki Türkiye oradan toprak satın alma -çünkü yabancılara satışları varmış- belki kiralama, belki TİGEM vasıtasıyla orada kendi çiftçilerimizle de üretebilmek... Çünkü eğer bizim çayırılarımız yetmiyorsa başkasınınkini kiralar yine biz kullanabiliriz. Yani her şekilde ülke olarak avantajlı duruma düşmemiz bizim için değerlendirilebilecek bir konudur diyorum.

Tüm arkadaşlarımıza da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kara.

Buyurun Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hoş geldiniz.

Şimdi, Mustafa Bey ve arkadaşımız kurumumuzun mali tablosuna ilişkin bilgiler verdiler, o alana girmeyeceğim ama yani Mustafa Bey rakamları net ortaya koydu; ortada gerçekten izaha muhtaç bir durum var, bir sıkıntı olduğu görülüyor. Zaten bu, yansımalarına bakınca da doğrulanıyor.

Ben ondan ziyade bu, Et ve Süt Kurumu satış mağazaları önündeki kuyruklara değineceğim. Yani hepimizin yüreğini burkan manzaralara tanık oluyoruz orada. Yaşlı insanlarımız, emekli insanlarımız, bu ülkenin taşında toprağında izi olan insanlarımız emekliliklerinde insanca yaşayabilmek için mücadele ediyorlar. Aldıkları maaşlar zaten yetersiz, yetmiyor, ete ulaşmakta sıkıntı çekiyorlar. Tanık olduk, gördük. İşte Erzurum'da, mağazanın önünde sabahın saat beşinden akşam saat yedilere, sekizlere kadar o soğuğun altında kuyrukta işte 1 kilo, yarım kilo eti biraz daha ucuza almak için mücadele eden insanlar; bu hepimizi kahreden bir manzara. Kurum olarak bu konuda yeni mağazaların açılması ya da işte oradaki o kuyrukların azaltılmasına yönelik bir çalışmanın hızlıca yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Onun dışında, et fiyatları, ete ulaşım konusundaki sıkıntı da tartışmasız bir gerçek. Et fiyatları sürekli artıyor. Geçen hanım kıyma almaya gitmiş, söylemesi ayıp, “260 lira” demişler ve kasap “Çok kısa süre sonra 300 liraya çıkacak...” Bizde hani bir “ramazan fırsatçılığı” kavramı da var ya, belki onun da şeyi, “300 liralara böyle giderse bir iki ay sonra da 500 liralara et alır duruma geleceğiz.” gibi vahim bir şey söylemiş. Bütün bu meseleler bu ülkenin bir yurttaşı olarak, bir milletvekili olarak bizleri kara kara düşündürüyor ve kurum olarak da bu meselelere ilişkin hızlıca tedbirler almanız gerektiği

gerçeğini de hatırlatıyor. O anlamda, bilmiyorum ne yapmayı düşünüyorsunuz, ne tür çözümler düşünüyorsunuz ama bu mesele hızlıca düşünülmesi ve çözülmesi gereken bir mesele olarak önümüzde duruyor. Bütün dünya ete ulaşabilirken, hem ucuz, kaliteli taze ete ulaşabilirken bu cennet vatanda yaşayan insanlar neden ete ulaşma sıkıntısı yaşıyorlar? Buna hepimizin kafa yorması ve çözmesi lazım. Hepimiz biliyoruz ki et yiyen insanlar, proteinle beslenen insanlar daha sağlıklı düşünen, daha sağlıklı yaşayan insanlar, belki devlet politikası mı? Hatta biri çıkmış söylemişti “Bu toplumun et yemesi istenmiyor, et yiyen insanlar düşünebilen, sorgulayabilen insanlar oluyor genelde. Bu toplum hep kuru ekmek yesin mi isteniyor?” Bütün bunları böyle üst üste değerlendirdiğimiz zaman bu meseleyi hızlıca hep beraber çözmemiz lazım, biz de parlamenterler olarak bu konuda hangi görev düşüyorsa yani vatandaşımızın ucuz, kaliteli ete ulaşması konusunda hangi görevler düşüyorsa bu görevleri yapmaya talibiz diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Evet, Sayın Genel Müdürüm itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz yanıtlara ilave etmek istediğiniz bir husus var mı?

ET VE SÜT KURUMU GENEL MÜDÜR VEKİLİ MUSTAFA KAYHAN – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; şahsım ve kurumum adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlaveten birkaç hususu arz etmek istiyorum. Mali konuda arz ettiğimiz verilerin arkasındayız, aynı geçerliliğini koruyor, bilançoyla ilgili bir sıkıntımız yok, sermaye artırımıyla sorun giderilmiştir.

Efendim, mağazalarımızın önündeki kuyruklarla ilgili biz bir çözüm arayışındayız. Çok mağaza açmak mali olarak daha külfetli oluyor, her bir mağazanın sabit gideri çok yüksek oluyor, sattığımız ürünle sabit gider dengeli olmuyor. Dolayısıyla bunun çözümü için Tarım Kredi Kooperatif Market zincirleriyle bir protokol yaptık. Biz, kendi ürünlerimizi kendilerine, mağazalarına veriyoruz, iki üç gündür yoğun bir şekilde veriyoruz, ayda 600 tona çıkardık, imkânlar ölçüsünde bunu daha da fazla arttıracamız inşallah.

Bir diğer husus, görev zararlarıyla ilgili özellikle kurum zararlarının büyük çoğunluğu aslında iktisadi faaliyetlerden ziyade piyasaya yapılan müdahalelerden kaynaklanıyor. Malumlarınız olduğu üzere, bizim süt müdahalesini Bakanlığımız tarımsal destekleme bütçesinden karşılıyor ama etle ilgili yapılan müdahalelerde kurum zararları olarak kayıtlara geçiyor ve bunlar da sermaye artırımıyla iyileştiriliyor. Peki, müdahale sadece bize özgü bir durum değil. Türkiye hayvancılığına baktığımız zaman çok sayıda küçük işletmeler olduğunu, üretimin planlamasının çok kolay olmadığını, dönemsel olarak arz talepte dengesizlikler olabildiğini her zaman yaşıyoruz. Özellikle tarımsal kuraklığın olduğu, turizm potansiyelinin hızla arttığı, dönemsel farklılık gösterdiği dönemlerde kırmızı ette arz talep dengesinin bozulduğunu ve fiyatların hızla yükseldiğini hep beraber görüyoruz. Bu durumda, kurumumuza bir görev verilmiştir bildiğiniz üzere, piyasayı düzenleme ve dengeleme görevi, bugün itibarıyla da aslında bu görevlerden birini yapıyoruz. Aslında, bilindiği, iddia edildiği gibi dış alımlardan kaynaklı kurumun hiçbir zaman zararı olmamıştır, tam tersine bizim dış alımlarımızda kurum hep kâr etmiştir. Bizim zararlarımız içeride canlı stok biriktiği zaman ihtiyacımız olmadığı zamanlarda almak zorunda kaldığımızdan dolayı olmaktadır bu da çok doğaldır. Biz, çiftçinin elinde hayvanını tutamayız, almak zorundayız. Depo pota kapasiteniz olmadığı zaman depo kiralayacaksınız ve şu da bilinmelidir ki aslında et stokuyla piyasayı yönetmek kolay değildir. Çünkü genel talep taze etedir, donuk et talebi düşüktür, daha ziyade toplu tüketim yerleri, turizm alanları dışında -ki orada da bu oran yüzde 30’un altındadır- genellikle taze et olması gerekiyor. Taze et olması için de bizim bir entegrasyona ihtiyacımız var. Bildiğiniz gibi biz Sözleşmeli Besicilik Projesi’ni geliştirdik; burada üreticiye hem alım garantisi hem de mutlak kârlılığın sunuyoruz. Bununla beraber biz yeni bir proje daha hazırlıyoruz, kurumun

kendisine ait bir canlı çiftlik olması için proje hazırlıyoruz; bu da çok kıymetlidir, elimizin altında sürekli belli bir sayıda, piyasaya her an sürebileceğimiz oranda bir canlı stokumuz olduğunda daha etkin piyasa müdahalesi yapabiliyoruz.

Son dönemlerdeki fiyat artışları dikkat çekicidir; özellikle deprem sürecinden, deprem felaketinden iki gün sonra 30 TL ve ramazan girişinde de 20-25 TL'lik bir fiyat artışını spekülasyon olarak değerlendiriyoruz çünkü ürün maliyetlerinde bir artış olmamasına rağmen tamamen bu spekülasyon bir artış, beklentinin oluşturduğu artış; biz müdahale ettik. Bildiğiniz üzere, İstanbul merkezli bir ikame politikası yürütüyoruz, oradaki bütün perakende gruplarıyla bir protokol yaptık ve İstanbul'a yoğun miktarda et verdik. Neden İstanbul? Çünkü Anadolu'dan, yaklaşık 20 ilden İstanbul'a et gitmektedir; bu da ciddi manada bir lojistik maliyeti getiriyor ve bu da perakende fiyatına yansıyor. Dolayısıyla biz perakende zincir marketleriyle anlaşarak onlara taze karkas verdik, onlar da fiyatları sabitlediler.

Bunu da bilgilerinizi arz ediyorum.

Diğer hususları uygun görürseniz yazılı olarak takdim edeceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamam, peki, teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi itirazların oylama işlemlerine geçeceğiz.

Belirttiğim üzere her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı oylayacağız.

İlgili yıla ilişkin hesap ve işlemler daha önce ibra edilmiş olduğundan yapılan itirazın kabul edilmesi o yılın hesap ve işlemlerinin ibra edilmemesi, yapılan itirazın kabul edilmemesi daha önce verilen ibra kararının korunması sonucunu doğuracaktır.

Bu doğrultuda oylama işlemlerine başlıyoruz.

Kurumun daha önce ibra edilen 2019 yılı hesap ve işlemlere yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2020 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli üyeler, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünün daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Sayın Genel Müdürüm, çalışmalarınızda kolaylıklar ve başarılar diliyorum.

ET VE SÜT KURUMU GENEL MÜDÜR VEKİLİ MUSTAFA KAYHAN – Saygılar, teşekkür ediyorum.

4.- Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün (ÇAYKUR) daha önce ibra edilen 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 4 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toplantımıza Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğüyle devam ediyoruz.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün görüşmelerine başlıyoruz.

Öncelikle Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere, toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı).

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Değerli üyelerimiz, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğüne itiraz edilen 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan dört hesap yılı ve işlemleri daha önce gerçekleştirmiş olduğumuz denetim çalışmalarında Komisyonumuzca ibra edilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla bu dört yıla ilişkin hesap ve işlemlerin ibra edilmemesi talep edilmektedir. Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda özetle; artan faaliyet zararları, faiz giderlerinin yüksek olması, depolarında fazla ürün bulundurulması nedeniyle ürünlerin zayı olması, bazı firmaların piyasa fiyatının altında çay satışı, çay işleme kapasitesinin yetersiz olması, çaylıkların yenilenmemesi, çay kaçakçılığının artması, Yönetim Kuruluna yapılan liyakatsiz atamalar yer almaktadır.

Şimdi, görüşmelerin sadece bu itiraz edilen hususlarla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Buyurun Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdür, değerli arkadaşlar; hoş geldiniz.

Şimdi, arkadaşlar ÇAYKUR deyince tabii Karadeniz Bölgesi’nin göz bebeği, milyonlarca insanın ekmeği aklımıza geliyor öncelikli olarak ama bugün burada itirazımıza konu meseleleri, ÇAYKUR’u değil de itirazımıza konu meseleleri kısıtlı bir kapsamda konuşacağız. Özellikle ÇAYKUR’un Varlık Fonuna devredildikten sonra ortaya çıkan zararlar, Varlık Fonuna devrin yarattığı mahzurlar bizim açımızdan itiraz konusu.

Şimdi, Sayıştay raporlarını ve rakamları incelediğimizde göz bebeğimiz ÇAYKUR’umuzun 2021 yılında teklif toplama usulüyle farklı bankalardan aldığı krediler var, 16 milyar gibi bir ticari kredi kullanmasına rağmen 15 milyar kredi anaparası geri ödediği görülüyor. Günümüz itibarıyla borcun katlanarak devam ettiği hususu bir kenara bırakılırsa ÇAYKUR’un 2020 yılından devreden 4 milyar 200 milyon TL tutarındaki mali borcunun sebebi, ÇAYKUR’u borç tiryakisi durumuna getiren yöneticilerdir. Acıdır ki ÇAYKUR, 2021 yılında 100 birim anapara ve faiz borcu ödemek için 106 birim borçlanmaya gitmiştir. Bu sorun yıllardır devam etmekte, finansman sağlamak ya da ilgili bakanlıktan bütçe almak dışında yapılabileceklerin netleştirilmesi ve kamu zararının engellenmesi için adım atılması talebimizdir.

Şimdi, yönetici arkadaşlarımızın verdiği cevaba baktığım zaman, bu kullanılan krediler konusunda şöyle bir cevap veriliyor: “Çay paralarını, hasat yapılan ayı takiben bir sonraki ayda ödememiz bizi dış kaynak kullanmaya mecbur bırakıyor.” Kendinizce haklı bir gerekçe ortaya koymuşsunuz ama biz, dün burada TÜRKŞEKER görüşmelerini yaptık, TÜRKŞEKER yetkililerinin şöyle bir ifadesi vardı çünkü görüşmelerde: “Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022 yılında 1,8 milyar TL ve 2023 yılında 4,1 milyar TL sermaye enjekte etti TÜRKŞEKER’e.” Şimdi, Hazine ve Maliye Bakanının böyle bir imkânı, olanağı varsa biz ÇAYKUR olarak neden bu olanaktan faydalanmıyoruz da özel bankalardan kredi alma yoluna gidiyoruz? Bu, bir soru işareti olarak önümüzde duruyor; TÜRKŞEKER’in kullanabildiği bu Hazine ve Maliye Bakanlığı kaynağını ÇAYKUR olarak biz neden kullanamıyoruz?

Bunun dışında, yine, ÇAYKUR’un, her yıl ürettiği çayı belli dönemlerde belli fiyatlardan satışa çıkardığını hepimiz biliyoruz. Hatta en son yaptığınız satış konusunda da kamuoyunda tartışmalar oluşmuştu ve tam çay fiyatına zam gelme arifesinde sizin, çayı, elinizdeki, stoktaki çayı ucuz fiyattan birkaç firmaya sattığınız kamuoyunda, basında çok tartışılmıştı. Şimdi, bu meseleyi biraz irdelediğimizde, işin altında -tabii, bu bir iddia, ben net böyledir diyemiyorum; bir iddia düzeyinde bu- 5 tane firmanın varlığından bahsediliyor, çay fabrikası var bu 5 firmanın; bunlar, üreticiden çok

az miktarda yaş çay alımı yapıyor, çok az miktarda çayı işliyor fakat bunların yaptığı temel iş... Ki bunların temel vasfı, niteliği; bunlar AKP'ye çok yakın iş adamları. Bunlar, bu güçlerini, bu siyasi güçlerini kullanarak ÇAYKUR'un ürettiği o kuru çayı ucuz fiyattan alıp, paketleyip, piyasaya satıp buradan para kazanıyorlar; çok fazla yaş çay almıyorlar, o işlerin içine çok fazla girmiyorlar, âdeta pusuda bekliyorlar, ÇAYKUR'un ürettiği fazla çayı alıp, paketleyip, satıp para kazanıyorlar. Böyle bir iddia var. Yani Kurum olarak bu iddianın ne derece doğru olup olmadığını kamuoyuyla paylaşmanız ve bu iddiadan kurtulmanız lazım diye düşünüyorum. Bu çok ciddi bir iddia; AKP yanlısı 5 tane firma hiç yorulmadan, emek sarf etmeden sizin ürettiğiniz kuru çayı alıp paketlemek suretiyle para kazanıyor. İddia bu ve ciddi bir iddia, çok da konuşulan bir iddia.

Yine bunun dışında, çay alımında bu kota-kontenjan uygulamaları konusu var biliyorsunuz. Sayın Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı olmadan önce, Rize meydanında "Kota nedir, kontenjan nedir? Allah'ın otunda kota mı olur?" şeklinde bir açıklama yapmıştı ama yirmi bir yıllık iktidarlarında bu soruna çözüm bulamadılar ve bu kota-kontenjan uygulaması devam ediyor. Buna gerekçe olarak da fabrikaların yetersizliğinden bahsediliyor, üretim kapasitesinin düşüklüğünden bahsediliyor. Bu, şunu gösteriyor: Yani demek ki biz bu fabrikalarımızı rehabilite etmeliyiz, yeni teknolojileri fabrikalarımıza taşımamız, yeni fabrikalar açmamız. Aslında bu bahane değil, çözüm ortada. Bunu yapmanın önündeki mânileri nedir? Tabii, bunun yanında, yeni fabrikaların yapıldığını, kısmen yapıldığını ama çok istenen düzeyde olmadığını da görüyorum çünkü açıklamamızda var; belli yerlerde yapılan fabrikalara da değinmişsiniz.

Yine, bir kaçak çay meselemiz var. Yani Sayın Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu açık yüreklilikle ifade etti; Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında, Millet İttifakı'nın iktidarında bu ele geçirilen kaçak çaylar Rize Meydanı'nda yakılacak. Şimdi, şu anda bu çayların belli bir miktarının TASIŞ eliyle piyasaya sunulduğunu, satıldığını biliyoruz. Geçmişte de yapılan, bugün de yapılagelen bir uygulama ama bilim insanları bu kaçak çayları inceledikleri zaman, hastalıklara yol açan su bazlı anilin boyası maddesine rastladıklarını, bunun da insan sağlığını tehdit eden çok kritik bir madde olduğunu ve bu çayların mutlaka imha edilmesi gerektiğini söylüyor. Buna rağmen, bu ele geçirilen kaçak çaylar neden imha edilmiyor, satışa sunuluyor? Artı, çay üreticisi bir ülkeye, dünyanın 5'inci büyük çay üreticisi olan bir ülkeye kaçak çay girişlerine neden müsaade ediliyor? Bu konuda ÇAYKUR yapılması gerekenler konusunda, neden öncü olup alınması gereken tedbirler konusunda Hükûmeti, yetkilileri uyarmıyor?

Ve yine ÇAYKUR'daki siyasi kadrolar konusu sıkça konuşulan bir konudur. Hemen hemen her yöneticinin bir siyasiyle özellikle AKP'ye yakın siyasiyle akraba bağı olduğu ve bunun yarattığı rahatsızlığı burada defaatle konuştuk, konuşmaya da devam ediyoruz. İşte, siyaseten güç bulabilen insanların ÇAYKUR'da yönetici olduğu ve ÇAYKUR'un artık bu siyasetten uzak kalması gerektiği, üretim süreçlerinin içinden gelen insanların oralarda yönetici koltuklarında oturmasının ÇAYKUR'a güç katacağı ve ÇAYKUR'u belki de ayağa kaldıracak konuşuluyor. Yine bu konuyu da dikkatlerinize sunuyorum.

Ve gündeme gelmesine rağmen bir türlü çıkarılamayan bir çay kanunu meselemiz var; hatta Meclise kadar geldi, sonra geri çekildi. Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz bölge milletvekillerimizden oluşan heyetle çayın bütün bileşenleriyle konuşarak bize göre mükemmel bir çay kanunu hazırladık. Yani üreticisinden müstahsiline kadar, çalışanından ÇAYKUR'da çalışan mevsimlik işçisine kadar, kadrolu işçisine kadar bütün o arkadaşlarımızın sorunlarını çözmeye odaklı, kota-kontenjan uygulamasından tutun düşen çay fiyatlarına kadar, açıklanan o taban fiyatın altına düşen çay fiyatlarına kadar bütün bu meseleleri çözmeye yönelik, bütün konunun bileşenleriyle akıl ortaklığıyla bir çay kanunu teklifi gündeme getirdik fakat Mecliste, üzülererek ifade ediyorum, AKP ve MHP oylarıyla reddedildi.

Hükümetin bu bir konuda bir çalışması vardı; onu da merakla bekledik, sonra her ne hikmetse onu alelacele geri çektiler. Muhtemelen kamuoyundan gelen tepkiler nedeniyle, oradaki eksikliklerin ortaya çıkması nedeniyle o kanun teklifini de geri çektiler.

Ve son olarak değineceğim önemli bir konu: Bakın, ÇAYKUR’da çalışan 9.500-10.000’e yakın mevsimlik işçi kardeşimiz var. Ben bu meseleyi sıklıkla Meclis gündemine getirdim. Kamuda çalışan, KİT’lerde çalışan bütün taşeron işçilere, mevsimlik işçilere, geçici işçilere kadro hakları verildi ya da çalışma şartları düzeltildi. İşte, altı ay çalışanlara dokuz ay, on bir ay çalışma hakları tanındı fakat ÇAYKUR’da çalışan bu arkadaşlarımızdan maalesef bu hak sürekli esirgendi. Ya, bu insanlar üvey evlat mıdır Sayın Genel Müdür? ÇAYKUR’da çalışan mevsimlik işçilerimiz diyor ki: “Biz insanca yaşamak istiyoruz, insanca çalışmak, insanca kazanmak istiyoruz ve kadro istiyoruz.” Bu haklı taleplerinde sonuna kadar onların yanında olduğumuzu Sayın Genel Başkanımız da bizler de sıklıkla ifade ettik. Şimdi, Meclise bir kanun teklifi geldi, bugünlerde görüşülecek. Kanun Teklifi’nin ismini okuyorum size: İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi. Bu kanun teklifinin 12’nci maddesinde şöyle bir ifade geçiyor: 4/4/2007 tarihli ve 5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) İkinci fıkranın (a) ve (b) bendi kapsamında vize edilen geçici iş pozisyonlarında çalışanların çalışma süreleri aynı vize dönemi içinde 11 ay 29 güne kadar -uzatılır demiyor, uzatılabilir diyor- uzatılabilir. Bu sürenin belirlenmesinde idare, kurum ve kuruluşun bağlı veya ilgili olduğu bakanlık yetkilidir.”

Şimdi, bu konu ÇAYKUR’da çalışan mevsimlik işçilerimizde bir umut vesile olmuştu. Günlerdir bu mesele için bizleri telefonla arıyorlar. Bilmiyorum, iktidar milletvekili arkadaşları da arıyorlar mı? Her gün istisnasız 20-30 tane ÇAYKUR çalışanı mevsimlik işçi arkadaşlarımız bir umut içinde bu çıkacak yasayla kadro haklarını alacaklarını ve yıllardır yaşadıkları mağduriyetlerin sona ereceğini düşünüyorlardı fakat büyük bir hayal kırıklığına uğradılar. Hatta, bakın o arkadaşlarımızı, bir basın duyurusuyla beraber bağlı bulundukları sendika onları bu çıkacak yasayı protesto etmek için Cumhuriyet Meydanı’nda buluşmaya davet ediyor. Şimdi, bütün kurumlarda çalışan arkadaşlarımıza yönelik iyileştirmeler yapılırken, haklarına almalarına yönelik -seçim dönemi nedeniyle, onu da parantez içinde belirtelim- çalışmalar yapılırken ÇAYKUR’da çalışan bu işçi arkadaşlarımıza, bu geçici işçi arkadaşlarımıza, bu mevsimlik işçi arkadaşlarımıza hakları neden verilmiyor? Bu kocaman ve derin bir soru olarak önümüzde duruyor. Sayın Cumhurbaşkanı Rizelidir, kendi memleketinden yükselen bu feryadı daha ne kadar duymayacak? Seçim dönemindeyiz -az önce ifade ettim- bütün kurum ve kuruluşlardaki bu tür mağduriyetlere el atıldı, hatta EYT konusunda söylenenleri hepimiz biliyoruz “Asla, seçim kaybetme pahasına da EYT’yi çıkarmayacağım.” gibi bir iddiası vardı Sayın Cumhurbaşkanının ama seçim kaybetme korkusu geri adım attırdı ve EYT’yi çıkardı.

Şimdi, ÇAYKUR’da çalışan arkadaşlarımız da hakları olan kadroya geçmeyi; bu haklarını istiyorlar ama bu seslerini maalesef -bize duyurdular, gecelerini gündüzlerine kattılar, sürekli bizleri aradılar, tazyik ettiler, bizlere duyurdular ama- sizlere ve iktidara duyuramıyorlar. Bakın, elimde bu arkadaşların attığı yüzlerce “tweet” var, mesaj var, feryat var, çağrı var. Yani bu sese daha ne kadar duyursız kalınacak? Güya bir iyileştirme yapılıyor, güya bir yasal düzenleme yapılıyor ama yapılan düzenleme “On bir ay yirmi dokuz güne kadar uzatılabilir.” diyor. E, zaten öyleydi, bu kurum amirlerinin, kurum yetkililerinin kararında, inisiyatifinde bir meseleydi. Açıkçası, hiçbir şeyi getirmiyor, yapılan bu

kanuni düzenleme hiçbir şeyi getirmiyor; sadece o işçi arkadaşlarımıza “Ya, işte, hani, belki insafımıza gelirse size de bir şey verebiliriz.” gibi bir anlam ifade ediyor. Bu, büyük bir hayal kırıklığıdır. Bu maddenin Meclise gelmeden mutlaka düzeltilmesi ve ÇAYKUR’da çalışan o işçi kardeşlerimize kadro haklarının verilmesi gerektiğini ifade ediyorum. O insanların artık hikâyelere, bu tür şeylere karnının tok olduğunu sizlerin de bilmesi gerektiğini ifade ediyorum. Bu arkadaşlarımız meydanlara çıkacaklar, haklarını arayacaklar; o haklı mücadelelerinde biz de yanlarında olacağız.

Yine, bu kanun teklifinin 13’üncü maddesinde “Ek madde 3” diye bir kısım var; belki orası biraz makul, orada diyor ki: “Bu madde kapsamında geçici işçilerin geçişinin yapılabileceği sürekli işçi kadroları için aranan nitelikler ve boş kadro sayısı, en az bir ay önceden işyerinde ilan edilmek suretiyle duyurulur.” Geçici işçilerden kıdemine göre kadroya alınabilir. Bu madde belki biraz gönüllere su serpebilir fakat burada da şu var: Yıllardır bu uygulanmış olsaydı yani ÇAYKUR’a zaman zaman işçi alımları, kadrolu işçi alımları yapılıyor ya, orada bu mesele uygulanmış olsaydı -ki o geçici işçi arkadaşlarımızın, mevsimlik işçi arkadaşlarımızın temel taleplerinden biri de buydu- bugüne kadar o alımlarda bu kriter uygulanmış olsaydı o arkadaşların birçoğu bugün kadro hakkına sahip olacaktı. Geç kalmış olmakla beraber, bu maddenin olumlu olduğunu düşünüyorum ama yineliyorum: ÇAYKUR’da çalışan arkadaşlarımız “ama”sız, “fakat”sız analarının ak sütü gibi hak olan insanca yaşama haklarını, insanca çalışma haklarını ve insanca kazanma haklarını yani kadro haklarını istiyorlar. Bu hakların da verilmesini buradan bir kez daha talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Kaya.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Başkan, Yönetim Kurulu üyeleri; hoş geldiniz.

ÇAYKUR’un yalnızca Karadeniz’de değil Türkiye’de, hatta ihracata önem vererek, ihracatı da çoğaltarak dünyada bir lezzetin, bir markanın adı olduğunu ve ÇAYKUR’un Türkiye için çok önemli bir kurum olduğunu bilerek ve destekleyerek konuşuyorum. Biz ÇAYKUR’u destekliyoruz ama ÇAYKUR’un tabii ki kusurları ve eleştirilecek yönleri varsa daha iyisi olsun diye bu eleştirilerimizi yöneltmekten çekinmedik, çekinmeyiz.

Ben, Sayın Genel Müdürün bulunduğu göreve liyakatle geldiğini biliyorum. Yani çok uzun yıllar önce orada memur olarak göreve başlaması, ardından şef, sonra kısım müdürü, sonra müdür, genel müdür yardımcısı yani daire başkanı; 92’den bu yana adım adım, merhale merhale geldiğini biliyorum. Yani liyakat için aranan özelliklerin tamamını haiz bir Genel Müdür. O bulunduğu yere bir siyasi, tepeden inme anlayışla değil tam da bizim istediğimiz gibi kurumun tabanından gelip o kurumu adım adım yaşayarak en üste gelme noktasındaki örneklerden biri olarak gösterilebilir. Bunu anlıyorum ama benim anlamadığım nokta; Sayın Genel Müdürün küçük kardeşi AK PARTİ’den aday olabilir, il başkanlığı yapmıştır, aday olabilir. Kardeşler ile genel müdür eş değer tutularak siyaset damgası vurulmasını da doğru bulmam ama orada asıl sıkıntı, ÇAYKUR’un Yönetim Kurulu üyeliğini yapan Hikmet Ayar’ın Genel Müdürün kardeşi ayrıldıktan sonra oranın il başkanı yapılmasıdır yani ÇAYKUR yönetiminin içinde siyaset var ki o siyaset nedeniyle oradan alınarak, istifa ettirilerek...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, istifa etti mi Hikmet Bey?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Tabii, istifa etti.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Etti, etti, istifa etti, hemen il başkanı yapıldı.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Olabilir yani bunda problem yok.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Olabilir işte, biz de onu söylüyoruz. Kurumların içinde kimler var yani hazır, siyasi, yetişmiş, il başkanlığı yapacak kapasitede insanlar var; onu anlatıyoruz biz de.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Sizde de var canım yani eşlerin birisi milletvekili, birisi belediye başkanı olan CHP’li de var.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ön seçimle gelmiş o, ön seçimle; o, ayrı bir şey bak, ön seçimle gelmiş o. Orada o farklı bir şey, ön seçimle...

Şimdi, benim söylediğimi dikkatle dinlerseniz, ben Genel Müdürün bulunduğu yere liyakatle geldiğini söylerken kurumların içlerine doldurulan kişilerin siyaset yapma hakkı da olabilir, o ayrı bir şey ama liyakat çok önemlidir, onu anlatmaya çalışıyorum. Liyakat meselesi çok önemlidir; siyaset değildir aslolan, liyakattır.

Şimdi, bunları kapatalım ama benim bir sorum var Sayın Genel Müdüre. Ben, Rize’ye gittiğimde ÇAYKUR’u ziyaret ettim, fabrikalarını dolaştım. AK PARTİ’li milletvekili arkadaşlarımız ÇAYKUR’u, Genel Müdürlüğünü, fabrikalarını ziyaret ettiği mi bilmiyorum ama ben, gittiğim yerlerde genellikle KİT’leri ziyaret ederek orada gördüklerimi, orada yaşanan iyilikleri, güzellikleri, aksaklıkları ve eleştiri noktalarını da gözümle görerek değerlendirmeye çalışan bir milletvekiliyim. ÇAYKUR’un önemli bir stoku var -yani olması da gereken belki- benim bildiğim kadarıyla şu anda -yani yanılsa Genel Müdürümüz düzeltebilir- 60 veya 70 bin ton civarında bir stoku var. Doğru mu Sayın Genel Müdürüm? Evet. Fakat geçtiğimiz gün ben televizyonda -13 Mart 2023’tü- neredeyse bütün kanallarda İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’yu gördüm; kahvaltı istiyordu depremzede bölgelerindeki vatandaşlar için “Kahvaltı veremiyoruz birçok depremzedeye.” diyordu “Çay gönderin, şeker gönderin.” falan diyordu yani böyle bir sesleniş vardı ki şaşırdım. Yani benim bildiğim... Depremzedelere kahvaltı verilmeyen bölgelerin olduğunu ben İçişleri Bakanından duydum, herhâlde yalan söylemiyordur yani doğrudur ve vatandaşa da sesleniyordu çay, kahvaltı ve şeker için. Ben şimdi Genel Müdürümüze sormak istiyorum: 60, 70 bin ton çay var. Siz deprem bölgelerine çay göndermediniz mi? Ben biliyorum ki göndermişsinizdir. Niçin koskoca İçişleri Bakanı, ÇAYKUR Genel Müdürünü arayıp da “Ya, arkadaş, bu bölgelerde çay veremiyoruz, sen bize destek ol.” demiyor da böyle bir açıklama yapıyor; hayret ettim.

TAMER DAĞLI (Adana) – “Veremiyoruz” yok ağabey, onu bir düzeltelim.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ha?

TAMER DAĞLI (Adana) – “Veremiyoruz.” yok.

ATİLA SERTEL (İzmir) – “İhtiyaç var.” diyor.

TAMER DAĞLI (Adana) – Yani “O ürünlere ağırlık verelim.” diyor.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ben öyle duydum da onun için söylüyorum.

TAMER DAĞLI (Adana) – Yok, “Veremiyoruz.” yok ağabey.

ATİLA SERTEL (İzmir) – “Kahvaltı ihtiyacı var.” diyordu, ben duyduğumu söylüyorum. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Ya, arkadaş, ben duyduğumu söyleyeyim, siz koro hâlinde bana yanıt veriyorsunuz; tek tek yanıt verin, önemli değil ki yani.

TAMER DAĞLI (Adana) – “Veremiyoruz.” ayrı bir şey ama “Bu ürünlerden daha fazla gönderin.” demek ayrı bir şey.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hayır, hayır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Sertel, devam edin.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Aynen söylüyorum, Sayın İçişleri Bakanı “Bizim deprem bölgelerinde kahvaltı veremediğimiz yerler var, çay ve şeker ihtiyacımız var.” diye topluma sesleniyordu; kayıtlar ortadadır, buradan seyredersiniz, sonucu da söylersiniz.

İkinci bir olay... Sayın Genel Müdürün bize verdiği yanıtlarda üzülerek okuduğum bir cümle var: “Bilinmeli ki reklamsız marka yönetimi olamaz; onun için, reklam konusu üzerinde önemle duruyor ve reklama dönemsel harcama olarak değil, uzun soluklu dönüşleri olan bir yatırım olarak bakıyoruz.” Bu cümle doğru, üzüldüğüm nokta da şu: 100 milyona yakın bir bütçe harcıyorsunuz; tabii ki bunun içerisinde sadece gazete, televizyon reklamları yok, mağazaların teşhirleri, yurt içi ve yurt dışı fuarlara katılımdaki yol masrafları, otel masrafları da bunun içinde ama 100 milyonluk reklam bütçesinin içerisinde televizyon olarak sayayım; FOX TV, Halk TV, Tele1, KRT, Flash Haber, Sözcü TV, TV5, Karar TV gibi televizyonlarda bir kuruşunuz yok, 100 milyonda bir kuruş reklamınız yok. Ayrıca, Sözcü, Cumhuriyet, BirGün, Karar, Yeniçağ, Korkusuz, Evrensel gibi gazetelerde bir kuruşunuz yok. Şimdi, o gazeteleri okuyanlar da sizin çayınızı içiyor, o televizyonları izleyenler de sizin çayınızı içiyor. Siz, marka değerini anlamayanlar için mi, marka değerini kavrayamayanlar için mi televizyonları seçiyorsunuz seçerken? Marka değerini anlayamayanlar için mi gazeteleri seçiyorsunuz anlatmak için? Böyle bir anlayışı kabul etmek mümkün değil Sayın Genel Müdür. Hakkaniyet temelinde, ÇAYKUR toplumun malıysa, siz marka hâline getirmek istiyorsanız en çok izlenen rating kanallarında yerinizi almalısınız ama size siyaseten bir baskı uygulanıyorsa onu da burada açık yüreklilikle itiraf etmelisiniz. Yok değil de ben böyle bir uygulama yapıyorum kardeşim, bana ne Halk TV’den, FOX TV’den, KRT’den, Tele1’den falan diyorsanız, o da ayrı bir tartışma konusu çünkü milyonlarca insanın izlediği kanallarda hiç reklamınız yok, hiç marka değeriniz yok ama çok azınlığın izlediği televizyonlarda paralarınız o kanallara giriyor. Vatandaşın parasını siz istediğiniz ve dilediğiniz biçimiyle harcayamazsınız ve bu harcamayı yaparken de hakkaniyet temelinde yapmıyorsanız bu, sizin bu konuda doğru bir yönetim tarzını ortaya koymadığınızın göstergesidir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Buyuru Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kurumun değerli yöneticileri, tabii ÇAYKUR bu masada en fazla tartıştığımız kurumlardan biri. Özellikle Çay Yasası’yla ilgili bir çalışma yapıldı, Meclise geldi ama maalesef orada tarafların oluşması konusunda da gerek bölgede... Bölgeyi yakından takip eden bir milletvekili olarak da takip ettik, maalesef Meclise gelemedi, kadük oldu beş yılda. KİT Komisyonunun başladığı birinci günde, ilk yaptığımız toplantıda da sizden önceki Genel Müdürün de talebi bu Çay Yasası’nın bir an önce çıkmasına yönelikti ama beş yıl geçti, maalesef, zaten üç beş maddeden oluşan bir Çay Yasası’nı bile Meclise getirememenin... O gün biz size de söyledik burada “KİT Komisyonu farklı bir Komisyon, siyaset üstü bir Komisyon; eksikleriniz gediğiniz varsa getirin, hatta bu Çay Yasası konusunda bize de gönderin.” Muhtelif defalar “Taslağınız var mı?” dedik, varsa onu da istedik ama maalesef bir sonuç elde edemedik. İnşallah artık bundan sonraki dönemde bu yasa çıkar.

Özellikle bizim üretimde etken olduğumuz TÜRKŞEKER gibi, ÇAYKUR gibi düzenleyici kuruluşlara ne kadar ihtiyacımız olduğuna pandemi süresince de gördük yani bugün, piyasanın dengeleyicisi olması açısından da çok büyük bir öneme sahip. İşte, Türkiye’deki üretimin önemli bir kısmını da sizler üretiyorsunuz. 2022 yılında da kâra geçmiş görünüyor Kurum. Tamam, bundan da mutluluk duyduk ama netice itibarıyla kâr etmenin yanı sıra düzenleyici özelliğinizin de altını ben çizmek istiyorum. Sürekli sadece sorular üzerinden gidiyoruz ama mesela ne kadar gençleştirebildiniz?

Bu ürünün geleceğine dair, gelecek nesillere ulaşması açısından bu üretimde çok ciddi mesafeler katettiğimizi ben düşünmüyorum. Özellikle Trabzon Milletvekilimiz bu kadro meselesini konuştu; bu, gerçekten Türkiye'nin kanayan yaralarından biri. Biz, şu an, asgari ücreti 8.500 lira yaptık ama Anadolu'nun belli yerlerinde hâlâ kredi kartlarını topluyorlar, her ne kadar 8.500 lira olsa bile "6 bin liraya, 7 bin liraya çalışır mısın, üzerini bize tekrar iade eder misin?" gibi... İşsizliğin diz boyu olduğu bölgede siz önemli bir noktadasınız. Bu yirmi dokuz günün anlamı gayet basit, işte, bir yılını doldurmadan, herhangi bir hak ve hukuka sahip olmadan, kısa bir süre çıkarıp tekrar işe alma gibi... Bu, dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir yöntem. İnşallah bu "geçici işçi" statüsünden bu ülke kurtulur, devlet çalıştıracaksa alır; ne taşeron üzerinden ne de başka gerekçelerle özellikle KİT'lerde bu tür çalışmalar olmaz diyorum. İnşallah bundan sonraki dönemde daha farklı şeyler olur.

Reklamı hiç anlatmaya bile gerek yok yani bu tür kurumlar milletin kuruluşlarıdır. Bugün bu kuruluşların başında siz varsınız, yarın başkaları olacak; bu Komisyonda bugün iktidar belki A partisi, yarın B partisi olacak ama kesinlikle bu kurum ve kuruluşların siyasi mülahazalarla ne üretime ne de istihdama yönelik faaliyetlerinin olmaması lazım. O makamda oturuyorsanız, işin gereği neyse -muhakkak ufak tefek farklılıklar olabilir ama- onun yapılması lazım yoksa şu televizyon, bu kanal, öbürü, bilmem ne gibi mülahazalarla reklam vermeye kalkarsanız... İşte, KİT'lerin genel manada yaşadığı en büyük sorunların başında bu geliyor, siyasallaşması. İktidar kim olursa olsun, normal kurum ve kuruluş olarak ne gerekiyorsa yapılması lazım, başta siz yönetici ve idarecilerin buna fırsat vermemesi lazım; eğer böyle bir baskıyla da karşı karşıya kalıyorsanız verirsiniz defteri, kitabı. Nasıl istiyorsanız buyurun, alın, siz yapın deme erdemini herkesin göstermesi lazım. Onun için, bu konuyla ilgili de söyleyecek bir şey yok diyorum.

Hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sağ olun Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ederim Sayın Yaşar.

Başka söz isteyen üyemiz yok.

Sayın Genel Müdürüm, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilaveten başka bir husus var mı?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Yok Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi itirazların oylama işlemlerine geçeceğiz.

Belirttiğim üzere her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı oylayacağız.

İlgili yıla ilişkin hesap ve işlemler daha önce ibra edilmiş olduğundan yapılan itirazın kabul edilmesi, o yılın hesap işlemlerinin ibra edilmemesi; yapılan itirazın kabul edilmemesi, daha önce verilen ibra kararının korunması sonucunu doğuracaktır. Bu doğrultuda, oylama işlemlerine başlıyoruz.

Kurumun daha önce ibra edilen 2017 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2018 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2019 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2020 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli üyeler, görüşmeler tamamlanmıştır.

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün daha önce ibra edilen 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 4 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Sayın Genel Müdürüm, teşekkür ediyoruz, size de kolaylıklar diliyoruz.

5.- Posta ve Telgraf Teşkilatı AŞ'nin (PTT) daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 4 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Toplantımıza Posta ve Telgraf Teşkilatı AŞ'yle devam ediyoruz.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinin görüşmelerine başlıyoruz.

Öncelikle, Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Peki, teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinin itiraz edilen 2019 ve 2021 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemleri daha önce gerçekleştirmiş olduğumuz denetim çalışmalarında Komisyonumuzca genel görüşmeye sunulmuştu. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla bu iki yıla ilişkin hesap ve işlemlerin tekrar genel görüşmeye sunulması talep edilmektedir. Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda, özetle, kurumun zarar etmesi, kurumun öz kaynağındaki azalma, kurumun asli işi olan posta, kargo ayırım ve dağıtım hizmetlerini başka firmalara yaptırması, kıymetli maden ticaretinde ortaya çıkan zarar, büyük tutarlı alımların doğrudan temin yöntemiyle yapılması yer almaktadır.

Şimdi, görüşmelerin sadece bu itiraz edilen hususlarla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Sayın Sertel, buyurun.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Genel Müdür, Yönetim Kurulu üyeleri; hoş geldiniz.

Cumhuriyet Halk Partisi KİT Komisyonu grubu olarak verdiğimiz muhalefet şerhinde belirttiklerimiz şunlar: PTT, ülkenin çok önemli bir kuruluşu olup çok uzun yıllardır Türkiye’de ulaşımı ve iletişimi, insanlar arasındaki iletişimi sağlayan ve son dönemlerde geniş otomasyon ağıyla bankacılık işlemlerine kadar pek çok konuda hizmet üreten ama çocukluğumuzdan bu yana “Bak Postacı Geliyor” şarkısıyla bildiğimiz PTT’nin asıl işinin mektup ve kargo taşımak olduğu noktasındaki görüşlerimizde PTT’nin daha iyi ve düzgün yönetilmesini talep eden insanlarız.

PTT, en son kârını 2018 yılında yapmıştı, o da 215,7 milyon dönem kârıydı. Sonra, PTT AŞ 2019 yılında 1 milyar 218 milyon lira, 2020 yılında 741 milyon lira, 2021 yılında ise 361 milyon lira zarar etti. Bunun nedeni, 2018 yılında Türkiye Varlık Fonuna devredilen PTT’nin ardından üst üste zarar açıklaması. Şirketin, öz sermayesi 2,7 milyar lira idi, son iki yılda 1 milyar 959 milyon lira zarar edildiği açıklandığı için öz sermayesi de yüzde 71,6 oranında azaldı ve 774 milyon liraya kadar düştü. Bu durum bizi üzüyor, sanıyorum PTT’nin bu zararlarının açıklanması ve PTT gibi bir kuruluşun zarar açıklamasındaki durum biliyorum ve umuyorum ki yöneticileri de üzüyor ve inanıyorum ki KİT Komisyonundaki üyeleri de üzüyor. Siyasi parti farkı gözetmeksizin bütün arkadaşlarımızın kafalarında

bu duruma herhâlde “Niçin böyle?” diye bir soru açmaları lazım diye düşünüyorum. Niçin zarar ediyor PTT? Hani Et ve Süt Kurumunu anlarım, hayvancılara destek verir; hani TİGEM’i anlarım; hani Halk Bankasını anlarım, düşük faizli kredi verir, işte, zarar hanesinden esnafı destekler, anlarım. Kamusal anlamda, destek anlamında bu tip zararların aslında toplum açısından yararı olduğunu da düşünenlerdenim ama PTT niye eriyor, PTT neden öz sermayesini bu kadar eritti? Bu konuya dikkatinizi çekmek istedim.

Bize pek çok konuda yanıtlar vermişler ama... Örneğin, PTT’nin kargo taşıma işini niye başka firmalara ihale ettiğini merak ederim. Başarıyla yapılabilecek ve getirisi olan, kâr marjı yüksek olan kargo taşımacılığından PTT özel sektöre ihale açarak, onlara bu işi devrederek niye çekiliyor, merak ederim.

Ayrıca, burada açılış konuşmasında Sayın Başkan söyledi, 750 bin TL sermayeli Pırlanta Ticaret AŞ’nin 2 milyon ABD doları ödenerek, PTT’nin 2 milyon ABD dolarının buhar edilmesini anlamak mümkün değil. Orada da verdiğiniz yanıtta diyorsunuz ki: “Tüm adli ve idari süreçler takip ediliyor.” Belki diyeceksiniz ki: Ya, Genel Müdür olarak ben daha yeniyim, bu konu çok eski. İşte, olmasaydı iyiydi ama 2 milyon ABD doları Dubai’den altın alımı için teminat verildiği, 500 bin dolarlık kısmının bilmem ne, falan diye kısımlar bizim zamanımızda olmadı. Ama bu davada hâlâ “Şirketimizce 2 milyon ABD dolarının faiziyle birlikte şirketimize iadesi sözleşmesinden müspet zararın fazlasına ilişkin taleplerimiz saklı olmak kaydıyla alacağız.” diyorsunuz.

Aradan kaç yıl geçmiş? 2018-2023; inşallah alacağız bu parayı. Ayrıca, KİT’lerin zarar sıralamasında PTT’nin 3’üncü kuruluş olması ve sadece ilk dört ayında 76 ilde zarar eden kuruluşun İstanbul, Aksaray, Kütahya, Muğla ve Kilis’te kâra geçmesi bence incelenmeli. Niye bu illerde PTT kâra geçiyor, diğer 76 ilde niye zarar var? Buna ilişkin Genel Müdürlüğün bu konuda çok sıkı bir çalışma yürütmesi gerekiyor. Ayrıca, PTT’nin tasarruf etmesi de tasarrufa yönelmesi de çok önemlidir diye düşünüyorum. O konuda Sayın Genel Müdüre, Hakan Gültekin’e çok açık ve net bir çağrıda bulunmuştum; o çağrı hâlâ gerçekleşti mi gerçekleşmedi mi bilmiyorum ama PTT’nin hizmet araçlarında olan GPS aygıtının, başta Genel Müdür olarak örnek teşkil ederek kendi aracına da taktırılmasını ve günün hangi saatinde o aracın nerede olduğunun da kayıtlara düşülmesinin doğru olacağını söylemiştim, Genel Müdür Yardımcıları ve PTT’nin şube müdürleri için de aynı öneriyi getirmiştım; bu ayıp bir şey değil. Yani Sayın Genel Müdür o zaman bize “Ya, koskoca PTT’yi bize emanet etmişler, PTT’nin aracını mı bize emanet etmeyecekler.” demişti, ben de onun yanlış olduğunu söylemiştim kendisine, hâlâ aynı görüştüyüm, bence denetlemekte yarar var. Biz demiyoruz ki siz bu arabalarla özel seyahatlerinizi yapıyorsunuz, hanımınızı, çocuğunuzu doldurup Türkiye seyahatine çıkıyorsunuz; öyle bir iddiamız yok ama siz denetlenmeye açık olmalısınız diye bunu yapmanız gerektiğini söylüyoruz. Bu noktada söylemleri ve şaibeleri de ortadan kaldırmak için bu uygulamayı çoktan hayata geçirdiğinizi umuyorum ve bunu da burada eğer öyle bir şey varsa söylemenizin doğru olduğunu düşünüyorum.

PTT’ye hizmeti geçen bütün PTT emekçilerine, PTT içerisinde çalışan bütün kadrolara yaptıkları hizmetler için teşekkür ediyorum. PTT yönetimine de çağrım, PTT’yi zarar etmekten bir an önce kurtarıp kâr eden kuruluşlar içerisine sokmanızdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Sertel.

Evet, Sayın Genel Müdürüm, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilave etmek istediğiniz bir husus var mı?

PTT GENEL MÜDÜRÜ HAKAN GÜLTEKİN – Ekleyeceğimiz bir şey yok Sayın Başkanım, teşekkür ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, itirazlar genel görüşmeye sunulacaktır. Belirttiğim üzere, her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı genel görüşmeye sunacağım.

Kurumun daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı genel görüşmeye sunuyorum: Genel görüşmeye sunulmuştur.

Kurumun daha önce genel görüşmeye sunulan 2020 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı genel görüşmeye sunuyorum: Genel görüşmeye sunulmuştur.

Değerli üyeler, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Posta ve Telgraf Teşkilatı AŞ'nin daha önce genel görüşmeye sunulan 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzda genel görüşmeye sunulmuştur.

Teşekkür ediyoruz, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyoruz, iyi çalışmalar diliyoruz arkadaşlar.

6.- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün (TCDD) daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan 2 hesap yılı ve işlemlerine yapılan itirazlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toplantımıza Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüyle devam ediyoruz.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün görüşmelerine başlıyoruz.

Öncelikle Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan temsilcilerin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün itiraz edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan iki hesap yılı ve işlemleri daha önce gerçekleştirmiş olduğumuz denetim çalışmalarında Komisyonumuzca ibra edilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca yapılan itirazlarla bu iki yıla ilişkin hesap ve işlemlerin ibra edilmemesi talep edilmektedir. Yıl bazında yapılan ve benzer mahiyetlerde olan itirazlarda, özetle, kamu-özel iş birliği projelerinden dolayı kamunun zarara uğradığı, görevde yükselme sınavına tabi olan kadrolara sınavsız olarak liyakatsiz atamaların yapılması, kiralama sürelerinde olan taşınmazların ihalesiz olarak sürelerinin uzatılması, İstanbul ili Arnavutköy ilçesindeki taşınmazlar üzerindeki işgalci konumda bulunanlar hakkındaki hukuki işlemlerin başlatılmaması, Ankara-Sivas Demir Yolu Projesi, Yerköy-Sivas arası güvenlik tünelleri inşaatı yapım işini üstlenen alt yüklenici firma hakkında kurumun değerlendirme yapmaması, yapım kontrollüğüne ilişkin danışmanlık hizmet alım ihalelerinde her bir iş kaleminin farklı bir hizmet unsuru için açık, belirli, ölçülebilir ve kontrol edilebilir olacak şekilde belirlenmemesi, süreklilik arz eden bir kısım hizmet alımlarının önce pazarlık usulü, daha sonra da doğrudan temin usulüyle gerçekleştirilmesi, müfettiş kadrolarının yarışma sınavıyla müfettiş yardımcısı atanması dışında başka bir yolla müfettiş veya müfettiş yardımcısı atanması, kira gelirlerinin toplanamaması ve taşınmazların kira ödemeyen kullanıcılar tarafına işgal edilmesi yer almaktadır.

Şimdi, görüşmelerin sadece bu itiraz edilen hususlarla sınırlı olduğunu tekrar hatırlatarak söz isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Genel Müdür, hoş geldiniz. Yönetim Kurulu üyelerine de hoş geldiniz diyorum.

Şimdi, bizim itiraz maddelerimizin içerisinde Ankara Yüksek Hızlı Tren Garı, kamu-özel işbirliğiyle inşa edilen ve 29 Ekim 2016 yılında hizmete açılan, on dört yıllık süre için yolcu garantisi verilen proje... Burada yolcu başına 1,5 dolar artı KDV, yolcu garantisi üstündeki rakamlar için yarım dolar artı KDV ödeme yapılıyor.

Burada asıl önemli olan şu: Ankara yüksek hızlı tren çıkışı 30 Ekim 2016 ile 29 Ekim 2017 tarihleri arasında 2.207.230 yolcu üzerinden 3.662.265 dolar, 3.103.615 dolar artı KDV ödeme yapılmış. Yine, 30 Ekim 2017 ile 2018 arasında 2.497.861 yolcu üzerinden 3.833.737 dolar artı KDV mayısta ödeme yapılmış. 5 milyon yolcu garantisine karşılık 7,5 milyon dolar Mayıs 2021’de ödeme yapılmış. Yani yolcu sayısının 8 milyon olmasına karşılık gerçekleşen yolcu sayısı 1.093.790, Hazine garantisi karşılıyor aradaki farkı, yolcu garantisindeki farkı. Hedeflenen yolcu sayısındaki sapma yüzde 86,32 yani Zafer Havalimanı’nda biz bunu gördük, yüzde 99 sapma vardı ama Devlet Demiryolları bunu hesaplarken ve bu sözleşmeye imza atarken -belki diyeceksiniz ki pandemi, işte insanlar seyahat etmekten vazgeçti, şudur budur falan ama- yüzde 86,32 sapma var. Yapılan sözleşmeye göre, her koşulda 2021 yılında görevli şirkete garanti edilen ödeme tutarı 14 milyon 600 bin dolar, 2036 yılına kadar sürecek bu; 185 mağazalı bir AVM, 140 odalı bir otel, 2.500 araçlık bir otoparkın işletmesi de verilmiş. Yani burada Hazinesin gerçekten döviz stokundaki sıkışıklığı da göz önünde tutulmalı ve Ankara Yüksek Hızlı Tren Garının yap-işlet-devret modelindeki aksaklıkların giderilerek bir an önce bence devlete ve Devlet Demiryollarına geri dönmesi için çalışma yürütülmeli çünkü zarar giderek büyüyecek gibi geliyor.

Ayrıca, sizin görevde yükselme sınavına tabi olan kadrolara sınavsız olarak atama yaptığınızı Sayıştay tespit etmiş. Bunu nasıl yapıyorsunuz bilmiyorum. Kadrolara sınavsız olarak müdür ataması yapılmasını bu atamaların yükselme yönetmeliğine uygun düşmediğini ve personel arasındaki çalışma barışını da olumsuz etkilediğini rapor etmesine rağmen nasıl yapıyorsunuz bilmiyorum ama verdiğiniz yanıtta diyorsun ki: “Mevzuata uygun olarak yapılmıştır, o tarihteki yürürlükte bulunan mevzuata uygun yapılmıştır.” Elbette ki sizin de bir gerekçeniz vardır ama asıl olan nedir? Devlet dairelerinde, kamu kuruluşlarında sınavsız yükselme olmaz, şeflik sınavı olur, müdürlük sınavı olur, müdür yardımcılığı sınavı olur, bunları baypas ederek siz kendi istediklerinizi yükseltiyorsunuz ve bu, Sayıştayın raporunda yer alıyor. Bu nasıl devam ediyor bilmiyorum, bu konuda gerekli işlemler hangi aşamada onu da bilmiyorum, bu yanıştan dönecek misiniz onu da bilmiyorum, yoksa savunacak mısınız onu da bilmiyorum ama bildiğim bir şey daha var: İzmir’de Devlet Demiryollarının önünde “hak” dedikleri için “hukuk” dedikleri için “adalet” dedikleri için sürülen insanlar var, evleri barkları İzmir’de, başka illere sürgün edilen memurlar var, başka illere sürgün edilen çok sayıda insan var, Ankara’dan da başka illere sürgün edilen Devlet Demiryolları çalışanları var. Bir yandan, hukuksuz yere bazılarını taltif ederken hakkını arayanları ise Devlet Demiryolları içerisinde “istememezlik” anlayışı içerisinde olabilirsiniz, taltif edip yükseltmeyebilirsiniz ama onları üstüne üstlük bir de sürgün ediyorsunuz, ailelerinden koparıyorsunuz, cezalandırıyorsunuz, bunun da uygun olmadığını belirtmek istiyorum.

Hızlı tren noktasında, İstanbul ile Ankara arasında çalışıp bize hizmet veren hızlı trenin seyahat açısından, konfor açısından inanılmaz bir rahatlık getirdiğini o trenle seyahat eden bir insan olarak burada söylerim, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Eskişehir’den Ankara’ya bir saat yirmi dakikada kitap okuyarak, müzik dinleyerek gelmek inanılmaz keyifli bir seyahat bütün aksaklıklarına, eksikliklerine rağmen yani geçmişte o kazalara rağmen rayına oturmuş bir hızlı tren var ama aynı hızlı tren Ankara-Sivas Demir Yolu Projesi’nde yok, olamıyor ve burada biz diyoruz ki bu Yerköy-Sivas hattının, 174 kilometre ile 461 kilometre arası güvenlik tünelleri inşaatı yapım işinde yüklenici firmaya ait yüklenici çalıştırabilmesi için yapım işleri genel şartnamesinde belirtilen şartları taşıyıp taşımadığına ilişkin idarenin değerlendirme yapmadığı ve öyle bir ihale yaptığını söylüyoruz. Ben İzmir Milletvekiliyim, bize verilen tarihe göre benim şimdi İzmir’den Ankara’ya o hızlı trenle gelip gitmem lazımdı. Hep hayal etmiştim yani bak, ne kadar güzel ya, bineriz İzmir’den trene üç saatte, üç buçuk saatte...

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – O günler de gelecek inşallah.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Hem kitap okuruz hem gazete okuruz; Süleyman Bey okumasa da biz kitap okumayı severiz. Yani öyle yolda eğlene eğlene geliriz diye düşünmüştüm. Ama olmadı, olamaz çünkü yarısını bitiremediniz daha. Onu biz bitireceğiz, inşallah o günler gelecek tabii ki, biz bitireceğiz. Yani söylenilen rakam üç sene öncesi bitmiş olması lazımdı; İzmir-Ankara hızlı tren hattının üç sene önce bitmiş olması lazımdı ve bizim de o trende seyahat etmemiz gerekiyordu.

Atılan temellerin son dönemdeki komikliğini görünce insanın aklına şöyle bir şey geliyor: Yani bari tarih vermeyin ya, bir tarih veriyorsanız onu yapın. Şimdi tarih veriyorlar, mesela bizim o 11 ilimizde bir felaket yaşandı, o felaketteki insanlarımıza tarih veriyorlar, bir yıl içerisinde konutları yapıp inşa edip bitireceklerine dair. Ben İzmir Milletvekiliyim, İzmir’de deprem oldu, daha depremde 1.864 TOKİ konutu hâlâ orada duruyor, hâlâ teslim edemediler ya, iki buçuk sene oldu ya! İki buçuk sene oldu.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Bir sürü oturan var İzmir’de.

ATİLA SERTEL (İzmir) – 3.200 küsur TOKİ konutunun yarısını teslim edemediler. E, nasıl olacak bu? İzmir’de ayrı iki buçuk, üç yıl sürecek konutların yapımı da orada o kadar konutların yapımı bir yıl içinde bitirilecek.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – 1 milyon konut.

ATİLA SERTEL (İzmir) – 1 milyon konut, akıllara zarar.

Bir hastane temeli atılıyor, hastanenin temelini kamyonu yükle, getirip Ankara’ya sergile yani Kızılay Meydanı’nda sergile, akıllara zarar. Hastane temeli diye uyduruk bir temel atıyorlar.

Siz de, hakikaten çok samimiyetle söylüyorum, Nebati Bey gidiyor, Sayın Bakan Londra’ya: “Ben kredi buldum Devlet Demiryolları için; hemen Ankara-İzmir hattına bu kredi devreye girecek.” diyor.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Kemal Kılıçdaroğlu diyor onu.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Nebati diyor, Nebati, iyi oku; okumayı bilmiyor işte, okumuyorsun, onun için söylüyorum.

Nebati Bey “Buldum.” diyor, ben soruyorum KİT Komisyonunda Devlet Demiryollarının Genel Müdürüne, yetkililerine, diyorum ki: “Ya, öyle bir krediden sizin haberiniz var mı?” “Vallahi, bizim -ben geçen seferki Sayın Genel Müdüre söyledim- hiç haberimiz yok öyle bir krediden.” dedi. Oldu mu o krediden haber, onu da merak ediyorum çünkü önemsiyorum. Çünkü verilen sözlerin tutulmasını

istiyorum bir yurttaş olarak. Şaka bir yana, gırgır bir yana, milletvekilliği bir yana, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olarak siyasilerin verdikleri sözde durmasını istiyorum. Niçin bitmiyor? Neden bitmiyor? Yani oraya harcanan, oraya ayrılan pay, para nereye gidiyor? Bütün bunları soruyorum.

E, bunları sorunca arkadaşlar belki de kızıyorlar. Yani kızabilirler, olsun. Belki de onlar muhalefete düştüğünde biz de kızarız, o da olur, o günler de gelecek ama biz görevimizi layıkıyla yapacağız; söz verdiğimizde tutacağız, verdiğimiz sözün arkasında duracağız, yapamadığımızda vatandaşa çok açık söyleyeceğiz: “Biz bunu yapamıyoruz.” diyeceğiz. Bu da çok açık, net. Ama söz verip de yıllar geçip, insanları hayal dünyasında yaşatıp hayal kırıklığına uğratmak ancak bunların işidir. Bunlar da inşallah onlar muhalefette, biz iktidarda olduğumuzda görecekler bizim ne kadar çalışkan ve üretken bir iktidar olduğumuzu.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kurumun değerli yöneticileri, ben de hazır sırası gelmişken bizim Ankara-Samsun Hızlı Tren Projesi ne vaziyette? Bunu her seferinde gündeme getirdik ama anladığımız kadarıyla çok ciddi bir mesafe katedilmedi. Tabii, bu arada Sayın Genel Müdürümüz yeni atandı, ben yeni görevinde de başarılar diliyorum, çok kısa bir süre oldu ama en azından bu eleştirilerimizi dikkate alarak belki bundan sonraki yapacağınız çalışmalarda bir yön belirleyebilirsiniz. Ben özellikle, deprem bölgesindeki -buradaki arkadaşlarımız da hep gezdiler- mesela o tren raylarının bozulması meselesi, deprem fayları meselesi... Bu aslında çok önemli. Türkiye’de biz fay hatlarının nereden geçtiğini biliyoruz yani bu konuda bilim adamlarının çok ciddi çalışmaları da var. Hani depremin biz zamanını bilemiyoruz ama özellikle demir yolları bu işten ne kadar hasar gördü?

İki; mesela bu tespitler yapılırken daha işin en başında güzergâh tespitleri dâhil, bunlarla ilgili çalışmalar yapıldı mı veya mesela buradan bir sonuç çıkarabildiniz mi? Yani biz, bu güzergâhı yanlış tespit etmişiz, geçmişte arkadaşlarımız bu tür hataları yaptı, bununla ilgili bir tedbirimiz olmalı şeklinde muhakkak bir çalışmanın olması lazım. Hepimiz biliyoruz Türkiye fay hatlarının ortasında, yüzde 65-70’i depreme tabi olduğuna göre otomatikman sizin hatlarınız da böyledir, bu konuda çok ciddi bir çalışma yapılması lazım. Bu, bundan sonraki hatlarla ilgili de bize bir ipucu verir diye düşünüyorum artık dönemin de sonuna geldik ama özellikle işte kamu ortak iş birliği... Hakikaten bunlar yani bir mühendis olarak veya bir teknik eleman olarak veya bir finansçı olarak bu rakamlara sizin 8 milyon garanti verip bunun 1 milyonda sınırlı kalması yani normal şartlarda izah edilebilir bir durum değil. Uluslararası arenada bu hata payları maksimum yüzde 5, yüzde 10 olur hatta son dönemde bu plan ve projelerle ilgili müşavir şirketler ortaya da çıktı; bunlar diyor ki: “Kardeşim, biz bu işin planını, projesini, her şeyini yaparız; finansmanı da budur. Eğer bunda yüzde 10’un üzerinde bir yanılma payı olursa biz bunu da cebimizden öderiz.” gibi bütün parametrelerin iyi kötü ölçülüp yapılabildiği bir dönemde yani bu kadar yanılmanın doğru olmadığını düşünüyorum ama siz de yeni göreve başladınız, inşallah bundan sonra bütün bunları dikkate alarak çalışmaları yürütürsünüz diyorum, yeni görevinizde de başarılar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Zeybek.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Genel Müdürüm, kurumumuzun değerli yöneticileri; hoş geldiniz. Sayın Genel Müdürüm, hayırlı olsun, başarılar diliyorum sizlere de.

Sayın Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar Bey’in sorduğu gibi, ben de aynen Ankara-Samsun arasındaki hızlı tren projesinin ne durumda olduğunu...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İtirazlarımızda bu konu yok ama...

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Olsun bir soru sorayım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, buyurun.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Ama Genel Müdürümüz yeni ne yapalım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun.

KEMAL ZEYBEK (Samsun) – Sayın Cumhurbaşkanımız 2015 yılında, Samsun’a gelip miting alanında Ankara-Samsun hızlı tren hattının 2018’e kadar bitirileceği sözünü vermişti, daha sonra 2019’a gelindi, 2019 yerel seçimlerinde de öncesinde de bu hızlı tren hattının 2023 yılında bitirilmiş olacağını sözünü vermişti. Ben geçen de üst komisyon çalışmalarında sormuştum “Ne durumda?” diye, daha hâlâ fizibilite çalışmalarının devam ettiği söylenmişti, öyle bir cevap almıştım; şu andaki durumu nedir? Tabii ki biz istiyoruz ki devleti yöneten kim olursa olsun, söylendiği zaman, Samsun’umuzun da bu hizmeti en iyi şekilde, Orta Karadeniz’in veya Karadeniz’in en iyi şekilde hizmet almasını bekliyoruz, bir de çok büyük ihtiyaç Samsun açısından, Karadeniz açısından, bunun ne zaman yapılması düşünülüyor? Bu 2025’te olabilir, 2030’da olabilir, 2035’te olabilir hiç önemli değil ama toplumun beklentilerini bir şekilde yok etmemek gerekiyor yani o beklentiyi yerinde ve zamanında söylemek gerekiyor. Siz de belki daha o konuda bu bilgiye, o projeye belki yaklaşmış olmayabilirsiniz ama bu durumda sizin öngörünüz, bilginiz, birikiminiz, gelecek için söyleyebilecekleriniz neler, onu almak istiyorum Sayın Genel Müdürüm.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Karaman.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, TCDD Genel Müdürü, Genel Müdür Yardımcıları, yöneticileri, yıllarca birlikte çalışmaktan onur duyduğum değerli arkadaşlarım, Sayıştayımızın değerli temsilcileri, diğer kurum ve kuruluşların değerli temsilcileri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Başı rahmet, ortası mağfiret, sonu günahlardan arınma ayı olan mübarek ramazan ayınızı tebrik ediyorum. Ülkemizde meydana gelen asrın felaketi depremde hayatını kaybeden deprem şehitlerimize Allah’tan rahmet, yakınlarına sabır diliyorum, yaralılarımıza geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Müsaade ederseniz, önemli bir konu olan Ankara Hızlı Tren Garı’yla ilgili bazı açıklamalar yapmak istiyorum. Bildiğiniz gibi, 2009 yılında ülkemizde yüksek hızlı tren işletmeciliği başladı; Türkiye, Avrupa’da 6’ncı, dünyada 8’inci hızlı tren işletmecisi ülke oldu. Son yarım asırdır ihmal edilmiş demir yolları dünyayla boy ölçüşen işletme durumuna geldi. Emeği geçen tüm Demiryolculara teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. Bu heyecanla, Ankara- İstanbul, Ankara-İzmir, Ankara-Sivas, Ankara-Konya ve devam eden yüksek hızlı tren hatları yapımı da başladı.

Hızlı tren işletmeciliği yapan ülkelerde, yirmi dört saat işletmede olan ve o şehrin yaşam merkezi olan çok modern hızlı tren garları vardı ve yenileri de yapılmaya devam ediliyordu; TCDD de yüksek hızlı tren garlarını planlayıp yapımına başladı. Öncelikle Eryaman, Polatlı, Eskişehir, Bozüyük, Bilecik, Arifiye, Pendik ve Marmaray garları ve iki adet Konya, Karaman garları öz kaynaklarla yapıldı.

Ankara’da ise başkentimize yakışan, yirmi dört saat çalışan, yaşam merkezi olacak, başkentimizin prestij garı olması için çalışmalara başlandı; yapılan birçok proje içinde bugünkü gar projesi tercih edildi. O günkü şartlarda öz kaynakla yapmak yerine, daha ekonomik, daha verimli olan yap işlet devret modeliyle yapımına karar verildi; 3996 sayılı Yap-İşlet-Devret Kanunu ve 2011/1807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’na uygun olarak YİD modeliyle yapımına karar verildi. İhale, kanunlara ve yönetmeliklere uygun olarak yapıldı. Günlük yolcu sayısı ilk etapta 20 bin, gelecekte 100 bin yolcuya hitap edecek yaklaşık 200 bin metrekaare kapalı alanı, 12 adet hızlı tren işletme alanı ve 2.000-2.500 araçlık otoparkı olan ve o günkü maliyeti 235 milyon dolar olan garın, YİD modeline göre 2011’de ihalesi, açık ihaleyle yapıldı; ihaleye 3 firma katıldı, işletme süreleri yarıştırmış ancak ilk ihalede yirmi bir yıl dokuz ay süre verilince süre uzun olduğu için iptal edilmişti; yirmi ay sonra 2’nci açık ihale yapılmış ve on dokuz yıl işletme süresiyle ihale sonuçlandırılmıştı, sonuçta, gerçekleşen yatırım miktarı ise 252 milyon dolar olmuştu. İlk iki yılda yolcu garantisi karşılanmış, daha sonraki yıllarda ise pandeminin de etkisiyle yolcu garantilerinde bir sapma olmuştur. Yakın zamanda, Ankara-İstanbul, Ankara-Afyon, Manisa-İzmir, Ankara-Sivas, Ankara-Konya-Karaman devreye girip tam kapasiteyle çalışınca yolcu garantileri de tutacak ve daha verimli hâle gelecektir. Kamulaştırmaya gerek kalmayacaktır.

Diğer taraftan, yıllarca, benim öğrencilik yıllarımdan başlayarak her zaman Ankara-İstanbul hızlı treni konuşuldu ama diğer şehirlerde hızlı tren yoktu, daha sonra herkes hızlı tren istemeye başladı. Bu da bizi tabii, sevindirdi. Tren isteyen, trene sahip olan herkese buradan teşekkür ediyorum. Gerçekten, seçim bölgem Erzincan’da da her gittiğimde “Ne zaman gelecek bu hızlı tren?” Ya, hiç hayalinizde yoktu, bir şey yoktu, durup dururken, Erzincan da istiyor, Kars da istiyor; hakları da tabii. Onun için, İzmir de bundan inşallah nasibini alacak, Sayın Atilla Sertel de inşallah İzmir’e trenle gidip gelecek en kısa zamanda. Atilla Sertel’in bir sataşması vardı; hem kitap okuyoruz hem de kitap yazıyoruz, inşallah, yakın zamanda hediye edeceğiz. Dolayısıyla, hakikaten bu yap-işlet-devret projelerinin...

ATILTA SERTEL (İzmir) – Benim yayınlanmış 3 kitabım var.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Vekilim, hakikaten bu konu çok önemli.

Yap-işlet-devret projeleri bu ülkenin geleceğidir diyoruz çünkü şu grafiğe baktığın zaman, 2024 yılında kâra geçecek ve 2030 yılından itibaren de her yıl 2,5 milyar dolar kâr gelecek, ülke artık altyapıların yapımı için para ayırmayacak.

Bazen konuşmalarda diyorlar işte “Çocuklarımızı borçlandırıyoruz.” Hayır, ben gördüm, çocuklarıma da sordum, onların geleceğini garanti altına alıyoruz. Onun için yap-işlet-devret projelerini çok fazla eleştirmeden onlara sahip çıkmanızı istiyor, teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Karaman.

Evet, Sayın Özdemir, buyurun.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Evet, teşekkür ediyorum Başkanım.

Benim de sadece bir iki düzeltmem olacak, çok kısa tutacağım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tamam.

ZİVER ÖZDEMİR (Batman) – Bir haber olarak değerli muhalefet milletvekillerinin zaman zaman başvurdukları, 30 Ekim 2020 tarihindeki İzmir depremiyle ilgili gazete haberinin kupürünü, ben de onu kaynak olarak burada okuyacağım. Ocak 2021’de inşaat başlanmış. İzmir’in Seferihisar ilçesinde

meydana gelen depremle ilgili İzmir Bayraklı’da iki yılda 5.061 konut ile 297 iş yeri teslim edilmiş, 2.357 konut ile 35 iş yeri inşaatı tamamlanmış, abonelik ve iskân işlemleri devam ediyor. “Teslim edilmedi.” gibi bir tabir kullanıldı, sadece onu düzeltme adına söz aldım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Sayın Genel Müdürüm, itiraz edilen hususlarla ilgili yazılı olarak göndermiş olduğunuz cevaplara ilave etmek istediğiniz bir husus var mı?

TCDD GENEL MÜDÜRÜ HASAN PEZÜK – Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

TCDD GENEL MÜDÜRÜ HASAN PEZÜK – Sayın Başkan, KİT Komisyonumuzun çok değerli milletvekilleri, Sayıştayımızın kıymetli temsilcileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürümüzü dinleyelim lütfen.

TCDD GENEL MÜDÜRÜ HASAN PEZÜK – 11 ilimizi etkileyen deprem nedeniyle hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah’tan rahmet, yaralanan vatandaşlarımıza da acil şifalar temenni ediyorum. İnşallah yaralarımızı hep birlikte hızlı bir şekilde sararız.

Tabii, KİT Komisyonumuzun değerli milletvekillerinin görüş, öneri ve yorumlarını dikkatle dinleyerek ben ve arkadaşlarım gerekli notları aldık. Burada Samsun-Kırıkkale hattından da bahsedildiği için kısa bir giriş yapmak istiyorum. Bu, Bakanlığımızın da önemsedığı, bizzat Bakanımızın da takip ettiği bir proje gerçekten. Kırıkkale-Çorum arasındaki 100 kilometrelik güzergâhın yatırım programına alındığını ve Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü tarafından ihale süreçlerinin yapıldığını ifade edebilirim.

Yine, Çorum-Merzifon arasındaki 91 kilometrelik güzergâhta da projeleri TCDD Genel Müdürlüğü olarak tamamladık.

Merzifon-Samsun arasındaki projeler de bitti. Kabul süreci, çok kısa sürede bunu da hızlandırıyoruz. Dolayısıyla bu güzergâhtaki projeler bitirilmiş oluyor, bundan sonraki süreçler, yatırım programına alınıp hızlı bir şekilde yapımına çalışmaların yapılması...

Komisyonumuzun görüş, öneri ve yapıcı eleştirileri bizlerin görevlerini yapması için de bir nevi rehber oluyor.

Ben bütün Komisyon üyelerimize ayrı ayrı teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederiz Sayın Genel Müdürüm.

Değerli üyelerimiz, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, itirazları oylama işlemlerine geçiyoruz.

Belirttiğim üzere, her yıla ilişkin itirazı ayrı ayrı oylayacağız. İlgili yıla ilişkin hesap ve işlemler daha önce ibra edilmiş olduğundan yapılan itirazın kabul edilmesi o yılın hesap ve işlemlerinin ibra edilmemesi, yapılan itirazın kabul edilmemesi, daha önce verilen ibra kararının korunması sonucunu doğuracaktır. Bu doğrultuda oylama işlemlerine başlıyoruz.

Kurumun daha önce ibra edilen 2019 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kurumun daha önce ibra edilen 2020 yılı hesap ve işlemlerine yapılan itirazı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli üyeler, böylelikle görüşmeler tamamlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğünün daha önce ibra edilen 2019 ve 2020 yıllarını kapsayan iki hesap yılı işlemlerine yapılan itirazlar Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Değerli Genel Müdürüm, teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Sizi uğurluyoruz, buyurun.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Savaş'ın, 27'nci Yasama Döneminde Komisyonun yaptığı denetim çalışmalarına, Komisyon toplantılarının verimli geçmesine vesile olan herkese teşekkür ettiğine ve ramazanı şerifi tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, böylelikle, Komisyonumuzun 2017-2018 ve 2019-2020 raporlarında yer alan 11 kuruluşun yirmi beş hesap yılına Cumhuriyet Halk Partisi Grubunca 4 dilekçeyle yapılan itirazların birleştirilerek görüşülmesi tamamlanmıştır. 11 kuruluşun yirmi beş hesap yılına yapılan itirazlar Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Birleştirilerek görüşülen 11 kuruluşun yirmi beş hesap yılına yapılan itirazlara dair alınan kararlar cetvel hâlinde imzanıza sunulacaktır. Üyelerimiz karar cetvelini imzalayacağı gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 42'nci maddesi uyarınca, muhalif olduğuna dair kayıtları imzalayabilir ve eğer varsa muhalefet şerhlerini de sunabilirler. Komisyon üyelerimiz muhalefet şerhlerini 29 Mart 2023 Çarşamba günü mesai bitimine kadar Komisyon Başkanlığımıza iletebilirler. Bu tarihten sonra verilecek şerhler kabul edilmeyecektir.

3346 sayılı Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca, itiraz edilen hususlara dair Komisyon görüşümüz Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tek bir rapor olarak sunulacaktır.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, bugünkü toplantımızla, 16 Temmuz 2018 tarihinde Komisyon Başkanlık Divanının seçilmesiyle başladığımız denetim çalışmalarımızı sonlandırmış olduk. Geride bıraktığımız beş yıl içinde, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu olarak hep birlikte önemli denetim çalışmaları gerçekleştirdik. Bu süre içerisinde kamu iktisadi teşebbüslerinin 2011-2016 yıllarını kapsayan, altı yıla ait toplam 491 kuruluşun geçmiş yıllara ait denetim raporlarının yayımlanması sürecini tamamladık. Bugün son toplantısını yaptığımız 2017, 2018, 2019, 2020 yıllarına ait denetim çalışmaları kapsamında toplam 323 kuruluşun denetim çalışmalarını alt komisyonlar dâhil yüz yirmi bir günde gerçekleştirmiş olduk. Böylece, Komisyon gündeminde yer alan 2011-2016 yıllarını kapsayan denetim raporlarının yayımlanması dâhil son on yıla ait toplam 814 kuruluşun denetim çalışmalarını sonuçlandırmış olduk.

2018-2023 yıllarını kapsayan 27'nci Yasama Dönemi boyunca yürütmüş olduğum KİT Komisyonu Başkanlığı döneminde Komisyonumuz benim için bir aile oldu. Samimi bir ortamda çalışmalarımızı yürüttük, burada bulunan tüm arkadaşlarımızla özverili olarak çalıştık. Komisyonumuza göstermiş olduğunuz samimi yaklaşımınız ve gayretli çalışmalarınız toplantılarımızın verimli geçmesine vesile oldu. Bu sebeple, tüm Komisyon üyelerimize şükranlarımı sunuyorum.

Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, Komisyon toplantılarımızı gerçekleştirirken zaman zaman tartışmalar da oldu, bu da demokrasinin bir gereği, elbette bu tür tartışmalar da olacaktır; farklı düşünceler, farklı fikirler de söz konusu olacak ki en doğrusunu birlikte bulalım. Denetimini gerçekleştirdiğimiz kamu iktisadi teşebbüslerine de önemli rehberlik faaliyetlerinde bulunduğumuzu düşünüyorum.

Bu duygu ve düşüncelerimle, başta Komisyon üyesi arkadaşlarım olmak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği çalışanları ve Sayıştay Başkanlığı denetçileri, Bakanlıklarımız ile kamu kurumlarının değerli temsilcilerine bir kez daha teşekkürlerimi sunarım.

Bu vesileyle, ramazanı şerifinizi tebrik ediyor, Rabb’imden Kadir Gecesi’ne ve ardından bayrama sağlıklı kavuşturmasını niyaz ediyorum.

Sizleri saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

Tekrar tekrar teşekkür ediyorum.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Sertel...

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Atila Sertel’in, Komisyonunda bulunan herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklama yaptı.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Sayın Başkan, çok önemli bir dönemin çok önemli bir toplantısını, son toplantısını birlikte gerçekleştirdik. Ben de Cumhuriyet Halk Partisinin, grubun sözcüsü olarak, burada bulunan bütün arkadaşlarımızla KİT’lerin denetlenmesi ve KİT’lerin daha düzgün, Türkiye’de iyi yönetilen ve halk için mücadele eden, Türkiye için mücadele eden kamu kuruluşlarının düzgün yönetilmesi için hep birlikte mücadele verdik. Biz de zaman zaman sıkıntılar içerisinde toplantılar gerçekleştirdik, buna katılıyorum yani zaman zaman sesimiz yükseldi, zaman zaman birbirimize kızdık, zaman zaman birbirimizi üzdük ama ben şunu demek istiyorum bütün arkadaşlarımın adına: Size ve burada bulunan bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, kişisel olarak ve arkadaşlarım adına teşekkür ediyorum çünkü sizler de bizler de bir görev gördük ve o görevin daha iyisi nasıl olur diye fikir yarıştırdık. Çok yorucu ve yorgun süreçlerde bazen sıkıntılar olabiliyor, ben kalbini kırdığım, üzdüğüm ya da sinirlendirdiğim arkadaş varsa hakkını helal etmesini isterim. Ben hakkımı helal ediyorum. Arkadaşlarımızla, dışarıda gördüğümüzde birlikte sarılıp konuşabileceğimiz bir ilişki temelinde yürüttük bunu ve ben de size şahsınızda teşekkür ediyorum. Hep birlikte önümüzdeki süreçte, önümüzdeki dönemde gene Türkiye için birlikte çalışmaya devam edeceğiz.

Ben de saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Buyurun Sayın Yaşar.

2.- Samsun Milletvekili Bedri Yaşar’ın, Komisyon çalışanlarına ve herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de İYİ Parti grubu adına... Hakikaten çok değerli çalışmalar yaptık burada. Ümit ediyorum, bundan sonra kurumlarımız bizlerin denetimi, bizlerin katkısı, sizlerin katkısıyla Türkiye’de ummak istediğimiz yerde olur. Hep siyasetüstü olması için azami gayret gösterdiğimiz bir Komisyondu. Ben de başta size, diğer arkadaşlarımıza, KİT Komisyonunun çalışanlarına... Burada bizimle beraber Sayıştay üyeleri var, raportörlerimiz var, bütün bu çalışmaları bir aile ortamı içerisinde gerçekleştirdik. Ben de hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Ben de hayırlı ramazanlar diliyorum, hayırlı bayramlar diliyorum. Ben de herkese hakkımı helal ediyorum. Kırdığımız, üzdüğümüz arkadaşlarımız varsa onlara da affola diyelim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Karakaya.

3.- Ankara Milletvekili Mevlüt Karakaya'nın, Komisyonun tüm üyelerine ve Başkanlık Divanına teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten bir denetim dönemini tamamladık ve güzel, başarılı işler yapıldı. Hakikaten çalışma birimine baktığımızda, gerçekten güzel çalışmalar yapıldı. Evet, zaman zaman gergin havalar oldu, bu da -sizlerin de ifade ettiği gibi- demokrasinin bir gereğiydi. Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak biz burada 3 arkadaşımızla mümkün olduğu ölçüde devama dikkat ettik ve hazırlanarak, çalışarak geldik ve katkılarımızı vermeye çalıştık diğer grupların yaptığı gibi. Ben de bu vesileyle tekrar teşekkür ediyorum. Bizlerin de bu çalışma sırasında, bu dönemde bilmeden kırdığımız, üzdüğümüz arkadaşlarımız olmuşsa onlara da bunu normal akışın bir gereği olarak algılamalarını, herhangi bir kastın ya da kötü niyetin olmadığını ifade etmek isterim.

Başkanım, size de çok teşekkür ediyorum. Gerçekten bu süreç içerisinde, hakikaten çok sakin, sınırları alınmış, güzel bir yönetim, başkanlık örneği sergilediniz ve bugün de buraya kadar getirdiniz; çok teşekkür ediyorum.

Önümüzdeki dönemde inşallah yine güzel ortamlarda, bu tür görevlerde bir araya geliriz diyorum ve Komisyon üyesi tüm arkadaşlarımıza, Başkanlık Divanına ben tekrar, bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ben teşekkür ediyorum Sayın Karakaya, sağ olun.

Evet, teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.59

